

PRIORITEEDID ÕITSENGU JAOKS

Euroopa
Investeeringuspank | Grupp

PRIORITEEDID ÕITSENGU JAOKS

2024 TEGEVUSARUANNE

Euroopa Investeerimispanka Grupi 2024. aasta tegevusaruanne
Prioriteetidid õitsengu jaoks

© Euroopa Investeerimispank, 2025.

98-100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg

Kõik õigused kaitstud.

Kõik õiguste ja litsentsidega seotud küsimused palume saata aadressil publications@eib.org.

Lisateavet EIP tegevuse kohta saab meie veebisaidilt www.eib.org.

Võib ka ühendust võtta aadressil info@eib.org. Meie e-uudiskirja saab tellida aadressil www.eib.org/sign-up.

© Fotod: EIP, Energy Dome, Verkor, Swappie, Matr Foods, Rim Foam, Shutterstock, GettyImages.

Avaldanud Euroopa Investeerimispank.

Trükitud FSC® paberile.

MIDA ARUANNE SISALDAB

Inimesed ja ettevõtjad ootavad, et Euroopa toetaks tulevikuinvesteeringuid. Investeeringuid, mis parandavad elujärge. Investeeringuid, mis tugevdavad julgeolekut ja pakuvad uusi võimalusi. 2024. aastal avaldas EIP Grupp strateegilise tegevuskava, mis just selle poole püüdlebki. Meie eesmärk on oma peamistele strateegilistele prioriteetidele keskendudes kiirendada roheüleminekut, hoogustada tehnoloogilist innovatsiooni, tugevdada julgeolekut ja kaitset ning toetada piirkondlikku ühtekuuluvust ja sotsiaalset taristut. Meie pühendumus rahvusvahelisele arengule ja kapitaliturgude lõimumisele tagab Euroopa tugeva esindatuse globaalsel tasandil. **Meie prioriteetidid lükkavad tagant majanduskasvu, jõukust, tehnoloogilist ja sotsiaalset arengut nii liikmesriikide, Euroopa Liidu kui ka kogu maailma tasandil.** Need on kooskõlas Euroopa juhtide konkurentsivõime, strateegilise autonoomia ja majandusliku julgeoleku eesmärkidega. Meie töö nendes valdkondades võimaldab Euroopal olla kuuldav kogu maailmas ning aitab tulla toime tänaste geopoliitiliste raskustega. Aruandes tuuakse välja projektid, mis võtavad lühidalt kokku meie töö igas sellises prioriteetses valdkonnas.

SISUKORD

2 2024 TIPPHETKED, LAENUD JA NENDE MÕJU

4 EIP GRUPP TEIE RIIGIS

6 EIP MAAILMAS

9 MEIE PEAMISED STRATEEGILISED PRIORITEEDID

1. KLIIMAMEETMED

- 12 Saksamaa: Energia otse maapõuest
- 13 Saksamaa: Võrk rohelisele südamele
- 14 Prantsusmaa: Vägev akude edulugu
- 16 Itaalia: Taastuvate energiaallikate kuppel
- 18 Poola: Lõpuks kaitstud

2. DIGIÜLEMINEK JA TEHNOLOOGILINE INNOVATSIOON

- 22 Belgia: Unemaski pole enam vaja
- 23 Soome: Aegumatu tehnoloogia
- 24 Saksamaa: Kasutage kaugjuhtimist
- 25 Itaalia: Elektriline tulevik
- 26 Hispaania: Revolutsiooniline mootorratas
- 27 Austria: Roheline lahendus terase jaoks
- 28 Hispaania ja Rootsi: Innovatsiooni tõusulaine
- 29 Poola: Valgustatud hüpe
- 30 Prantsusmaa: Kohanevad antikehad

3. JULGEOLEK JA KAITSE

- 34 Taani: Esbjergi uus areng

4. NÜÜDISAEGNE ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA

- 38 Itaalia: Raske otsus
- 39 Rumeenia: Üleminek katustele
- 40 Sloveenia: Taastuenergia laiendamine
- 41 Po

5. SOTSIAALNE TARISTU

- 44 Küpros: Ruumide kasv
- 45 Austria: Palju ruume rentimiseks
- 46 Tšehhi: Ostrava kordusettekanne
- 47 Itaalia: Ei mingit vasturääkivust

6. PÖLLU- JA BIOMAJANDUS

- 50 Kreeka: Vastupanuvõimet parandav veehoidla
- 51 Hispaania: Erinevat päritolu õlid
- 52 Taani: *Mycellium*'ist hakkliha
- 54 Saksamaa: Piimanduse moderniseerimine
- 55 Saksamaa: Maitsev lahendus

7. OLULISE MÕJUGA GLOBAALNE INVESTEERING

- 58 Bosnia ja Hertsegoviina: Tulevikku voolav hoovus
- 62 Albaania: Tagasi rööbastele
- 63 Ukraina: Me kõik aitame üksteist
- 64 Lõuna-Aafrika Vabariik, Mosambiik, Taiwan: Kapital annab tulemuse
- 65 Mauritaania: Mitmekesisus on tulevik

8. KAPITALITURGUDE LIIT

- 68 Hispaania ja Prantsusmaa: Platvormid kapitali jaoks

72 KUST RAHA TULEB

74 JUHTIMINE

75 GRUPI TEGEVUSKAVA 2025–2027 OLULISIMAD PUNKTID

2024. AASTA TIPPHETKED

**EIP GRUPP
2024**

**88,8
miljardit eurot**

**EUROOPA
INVESTEERIMISPANK
2024**

**68,2
miljardit eurot
ELis**

**8,4 miljardit eurot
väljaspool ELi**

**EUROOPA
INVESTEERIMISFOND
2024**

**14,4
miljardit
eurot**

EIP Gruppi kuuluv Euroopa Investeeringufond (EIF) on spetsialiseerunud riskifinantseerimisele, et toetada mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtteid, ning stimuleerib kasvu ja innovatsiooni kogu Euroopas. EIF finantseerib ja jagab ekspertteadmisi kindlate, kestlike investeeringute ning tagatistehingute jaoks. EIFi aktsionärid on EIP, Euroopa Komisjon, avalik- ja eraõiguslikud pangad ning finantsasutused.

EIP MÕJU

238 500
ha

metsastamist ja metsa
taastamist

854 000

uut 5G tellijat

368 000

rahastusest kasusaanud
haridusasutustes õppijat

20 964
MWh

taastuvatest
energiaallikatest elektri
tootmise võimsus

100 400

parandatud
energiatõhususega
eluasest

14,7 miljonit

kodumajapidamist, mida
saab
varustada elektriga

107 370 km

paigaldatud/
kaasajastatud elektriliine

7,2 miljonit

paigaldatud nutiarvestit

14,9 miljonit

paremaid tervishoiuteenuseid
saanud inimesi

67,5 miljonit

inimest, kellel on parem
taristu oma omavalitsuses
ja piirkonnas

305 miljonit

lisaõitu ühistranspordis

19 800

ehitatud või renoveeritud
sotsiaaleluaset või taskukohase
hinnaga eluasest

2,5 miljoni

inimese jaoks uued
jäätmekogumissüsteemid

5,9 miljoni

inimese
sanitaaringimused on
paranenud

13,7 miljoni

inimese jaoks
ohutum joogivesi

2 miljoni

inimese jaoks väiksem
üleujutusoh

49

kosmosesse saadetud
satelliiti

1,5 miljonit

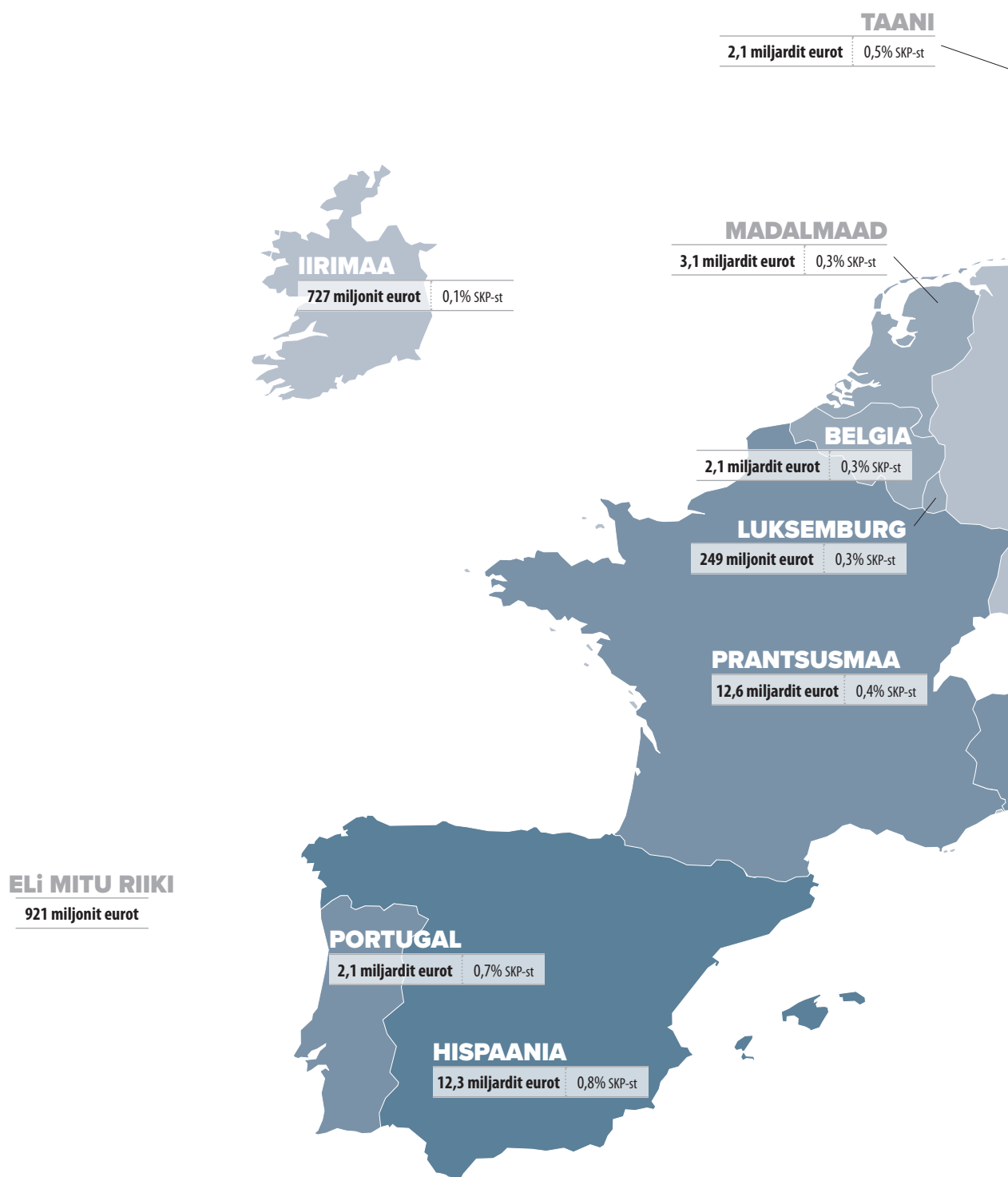
2028. aastaks loodud uut
töökohta

1,1%

mõju ELi SKP-le 2028. aastaks

2024. aastal sõlmitud uute
laenutehingute eeldatavad tulemused.
Kõik arvanded on auditeerimata
ja esialgsed.

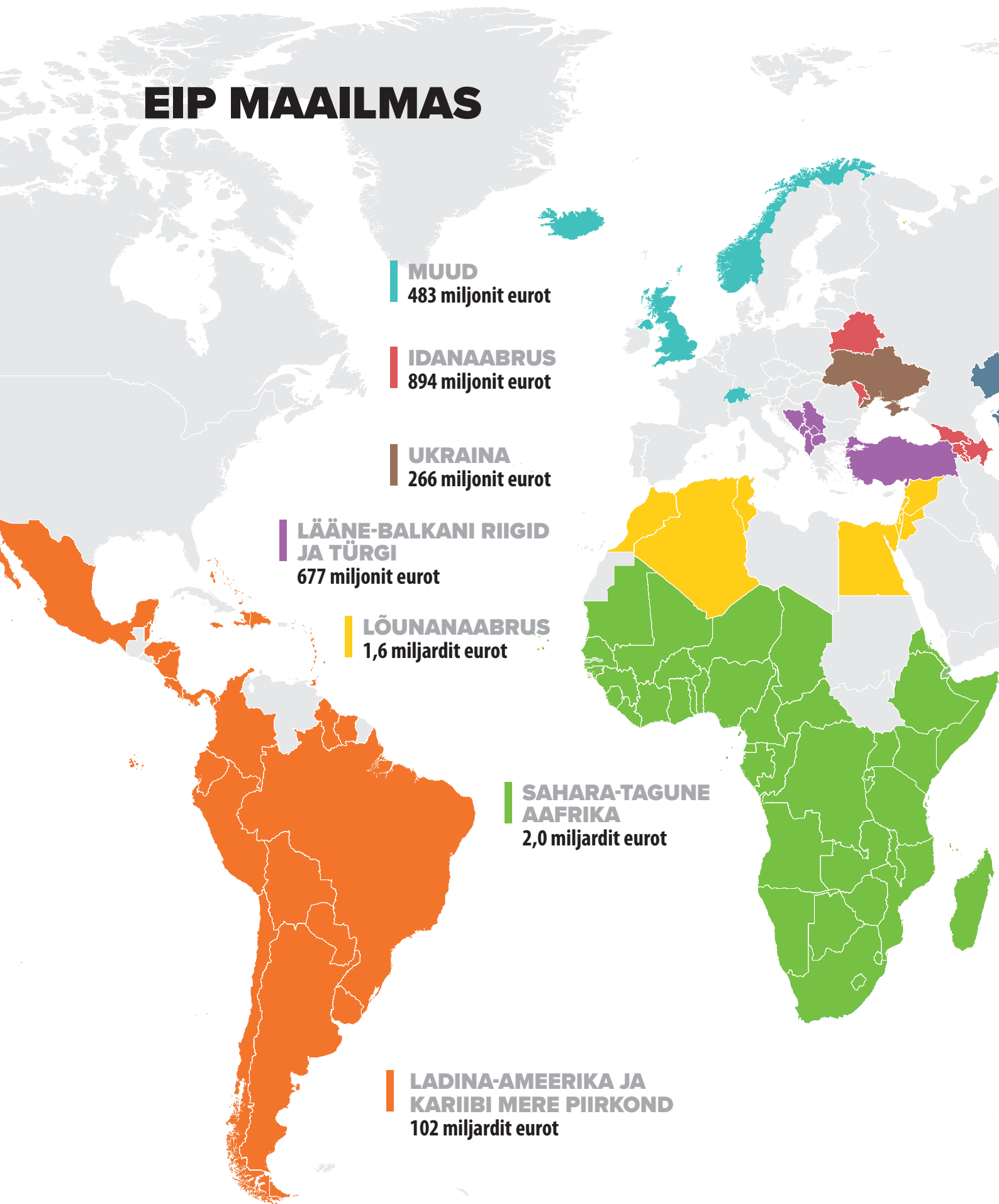
EIP GRUPP TEIE RIIGIS

Tumedam toon tähistab suuremat investeeringute osakaalu SKP-s.

EIP MAAILMAS

MUUD
483 miljonit eurot

IDANAABRUS
894 miljonit eurot

UKRAINA
266 miljonit eurot

**LÄÄNE-BALKANI RIIGID
JA TÜRGI**
677 miljonit eurot

LÖUNANAABRUS
1,6 miljardit eurot

**SAHARA-TAGUNE
AAFRIKA**
2,0 miljardit eurot

**LADINA-AMEERIKA JA
KARIIBI MERE PIIRKOND**
102 miljardit eurot

**KOKKU
VÄLJASPOOL
ELi
8,4 miljardit eurot**

**AASIA
1,3 miljardit eurot**

Euroopa Investeerimispank ei kinnita, aktsepteeri ega määra ühegi sellel kaardil kujutatud territooriumi õiguslikku seisundit, piire, lipuvärve, nimetust ega andmeid.

Pärast ELi sanktsioone Süüria vastu 2011. aasta novembris peatas EL igasuguse laenu- ja nõustamistegevuse selles riigis. Samas osaleb EIP Süüria põhirahastajate rühmas, mis jälgib olukorda ELi ja ÜRO ühisel juhtimisel.

MEIE PEAMISED STRATEEGILISED PRIORITEEDID

50,7
miljardit
eurot

Ettevõtte Verkor gigatehase paiknemine Dunkerque'is lähedal lihtsustab toormaterjalide importimist ja toodetud akude eksportimist.

KLIIMAMEETMED

“

Praegu on Euroopa jaoks üheks suuremaks väljakutseks see, kuidas kujunemisjärgus puhtaid tehnoloogiaid ulatuslikumalt kasutusele võtta. Puhta tehnoloogia innovatsioon toimub ennenägematu kiirusega, kuid murranguliste tehnoloogiate muutmine skaleeritavaks turuvalmidusega lahenduseks (eriti nende esmakordne tutvustamine) on endiselt keeruline ja kapitalimahukas ülesanne. Sellised revolutsioonilised projektid on sageli seotud suurte riskidega, mistõttu on ülioluline tagada avaliku ja erasektori vaheline tihe koostöö, mis võimaldab neid takistusi ületada. Meie eesmärk on kõrvaldada kasvujärgus ettevõtete jaoks see kriitiline rahastamispuudujääk ja toetada kasulike partnerlussuhete loomist murranguliste tehnoloogiate kasutuselevõtu kiirendamiseks. Toetades Euroopa kõige lootustandvamaid puhta tehnoloogia ettevõtteid, püüame edendada meie energiasüsteemi edasist ümberkujundamist, tugevdada majanduslikku vastupanuvõimet ja kindlustada Euroopa positsiooni globaalses keskkonnasäästlikus majanduses. ”

Irene Gálvez Verdú, EIP tehingute osakonna puhta tehnoloogia omakapitali ja kasvukapitali valdkonna juht

“

Uudsete hirmuäratavate ja purustavate tormide, põudade ja vihmavalingute tõttu on vastupidava rohelise taristu finantseerimine nüüd olulisem kui kunagi varem. Euroopa Investeeringuspank on privilegeeritud olukorras, kus saab anda ulatusliku panuse avaliku poliitika toetamisse ja kaasata kliimameetmete rahastamiseks olulisel määral erakapitali. Usun, et Euroopa Liidu kliimapangana saame oma tegevust paindlikumaks muuta, rohkem ära teha ja hoida selget pikaajalist poliitilist sihti, mis täiustab ideaalselt kõiki muid strateegilisi eesmärke. ”

Dirk Roos, EIP projektide osakonna energiasüsteemide ümberkujundamise programmide juht

ENERGIA OTSE MAAPÕUEST

Saksamaal alustatakse peagi puurimistöodega, et hankida soojust ja energiat maapõue kivimitest – innovaatiline lahendus, mis ei nõua veehoidlate kasutamist

Daniel Mõlk töötas 2010. aastate alguses Baieris Geretsriedi linnas projektiga, mille eesmärk oli leida maa-aluseid kuuma põhjavee reservuaare, mis võimaldaks kohalikul kommunaalteenustel hüdrotermilist energiat toota. Mõlk ja tema tiim ei leidnud vett, kuid said teada peaaegu kõi ke linna ja selle ümbruse pinnase ning kivimite kohta. See oli alus, millele sai peaaegu 13 aastat hiljem samas kohas rajada uudse geotermilise ettevõtmise.

Geotermilise energia projektid on enamasti seotud maapinna puurimisega, et hankida soojust põhjavee või auru reservuaaridest. Kuid Geretsriedis ja paljudes muudes kohtades ei ole põhjavesi saadaval või sellele pole võimalik ligi pääseda. Mõlk, kes on Kanada ettevõtte Eavor tütarettevõtte Eavor Germany tegevdirektor, otsustas puurida seetõttu sügavale maapõue ja koguda soojust otse kivimist.

Esimest kommertstootmiseks mõeldud ahelat Eavor-Loop ehitatakse praegu Geretsriedis ning Euroopa Liidu Innovatsioonifond toetab seda 91,6 miljoni euro suuruse toetusega ja Euroopa Investeerimispank finantseerib seda 45 miljoni euroga. See on innovatsioon, mis hakkab pakkuma puhast taastuvsoojust ja -elektrit mastaabis, millest piisaks piirkonna 30 000 majapidamise varustamiseks.

Süsteem sarnaneb hiiglasliku maa-aluse radiaatoriga. Eavori tehnikud puurivad kaks umbes 4500 kuni 5000 meetri sügavust vertikaalset puurauku. Seejärel puuritakse iga puurangu põhjast 12 paari horisontaalseid 3000 kuni 3500 meetri pikkuseid külkanaleid, nii et ühe ahela jaoks tuleb kokku teha ligi 80 km ulatuses puurimistöid. Geretsriedi süsteemis saab olema neli sellist ahelat. Hiiglaslik radiaator täidetakse seejärel puhta veega. Veevoolu algatab pump. Kui pump lülitatakse välja, töötab süsteem termosifoneefekti mõjul edasi. See tähendab, et maa-alused kivimid soojendavad soojusjuhtivuse toimele süsteemi põhjas olevat vett, mis tõuseb pinnale, kus seda saab kasutada otse kas kaugkütteks või energia tootmiseks. Süsteem eraldab vähem kasvuhoonegaase kui tavapärased maasoojussüsteemid, sest sellise süsteemi puhul pole vaja lisada uusi vedelikke ning see ei nõua ulatuslikku pumpade kasutamist.

Geretsriedi Eavor-Loopi projekti esimene ahel peaks plaanide kohaselt hakkama tööle 2024. aasta lõpus. Kõik neli ahelat peaksid olema käigus 2026. aastaks. Ettevõtte on teine projekt töös Hannoveris.

“**Kui pump lülitatakse välja, töötab süsteem edasi.**”

VÖRK ROHELISELE SÜDAMELE

Tüüringi võrku uuendatakse, et kõrvaldada takistused CO₂ heite vähendamiseks

CO₂ heite vähendamiseks ja energiapuuduse suurendamiseks investeerib Euroopa ulatuslikult taastuvenergiasse, nagu tuule- ja päikeseenergia. Kuid tuule- ja päikeseenergiale tuginev elektritootmine on muutlik ning sõltub ilmastikuoludest, mistõttu on energiavõrgu operaatoritel raske elektri tootmist ja tarbimist prognoosida ning hallata. Taastuvatele energiaallikatele tuginedes võib samuti olla keerulisem säilitada stabiilset võrgusagedust. See ohustab võrkude stabiilsust, sest süsteem peab sellisel juhul halvemini vastu äkilistele häiretele, nagu võimsa generaatoriga ühenduse katkemine või tuulekiiruse järsk vähenemine.

Saksamaa Tüüringi piirkonna jaotusvõrgu operaator TEAG on üks paljudest Euroopa võrguettevõtetest, mis teeb investeeringuid selleks, et kõrvaldada neid takistusi süsinikuheite vähendamiseks. Tüüring on tuntud oma tihedate metsade poolest ja seda nimetatakse Saksamaa roheliseks südameks ning see toodab rohkem kui 57% oma elektrist taastuvatest energiaallikatest, sh 22,4% tuuleenergiast.

2024. aasta aprillis allkirjastas TEAG Euroopa Liidu kava „REPowerEU“ raames Euroopa Investeeringupangaga 400 miljoni euro suuruse laenulepingu, mis aitab rahastada 600 miljoni euro suurust investeeringuprogrammi ettevõtte ulatusliku piirkondliku elektrivõrgu uuendamiseks. See võrk varustab 620 omavalitsusüksust, millest paljud on väikesed, vaid 10 000 kuni 20 000 elanikuga omavalitsused. Tänu laenule saab TEAG oma elektrivõrgu investeeringut kahekordistada ja palgata vähemalt 300 uut töötajat.

“**Eeldame taastuvate energiaallikate vajaduse tohutut suurenemist.**”

„Eeldame taastuvate energiaallikate vajaduse tohutut suurenemist,“ ütleb TEAGi allüksuse juhataja Mike Karaschinsky. „Saksamaa on läinud tarbimiskeskuste läheduses asuvaid kivisöe- ja tuumaelektrijaamu kasutavalt äärmiselt tsentraliseeritud süsteemilt üle väga detsentraliseeritud süsteemile, kus energia tootmine toimub siis, kui ilmastikutingimused on selleks kõige soodsamad. Väljakutseks on mõista, kus vood tulevikus liiguvad ja milliste tarneteede koormus on kõige suurem.“

Nutikas võrk

Investeeringuprogrammi raames paigaldatakse kõigi pingete jaoks uusi elektrikaableid ja õhuline ning asendatakse vanu. Lisaks tuleb ehitada alajaamu ning automaatse ja digitaalse koormusjuhtimise jaoks on vaja modernseid võrgukomponente. Investeering on vajalik selleks, et uuendada võrku täiendavate detsentraliseeritud päikese- ja tuuleenergia tootjate ning kasutajate ühendamiseks, kelle hulka kuuluvad ka sellised tarbijad, kes tahavad ühendada päikesepaneelid, soojuspumpasid ja laadijaid, et samuti digipöördest kasu saada.

„Elektritranspordi populaarsuse kasvamine suurendab selliste autoakude ja laadimissüsteemide levikut, mis suudavad elektrit võrku tagasi laadida, nii et peame investeerima palju nutikama võrgu loomisesse,“ ütleb Karaschinsky.

VÄGEV AKUDE EDULUGU

Prantsuse idufirma Verkor rajab Dunkerque'i gigatehast, et masstoota iga aasta akuelemente 300 000 elektriauto jaoks

Benoît Lemaignan koos veel viie asutajaga löid Prantsuse akuettevõtte Verkor 2020. aasta juulis. Idufirma nimi viitab Vercorsi mäemassiivile, mis kõrgub Lemaignani sünnipaiga Grenoble'i kohal. Ettevõtte kasv on olnud sama järsk kui nende mäetippude nõlvad.

Pärast seda, kui Verkor oli kaasanud 250 miljonit eurot Grenoble'isse innovatsioonikeskuse rajamiseks, suutis ettevõtte hankida kiiresti täiendavaid rahalisi vahendeid, sh 650 miljonit eurot riiklike toetuseid Prantsusmaa kava „France 2030“ raames, mille eesmärk on aidata Prantsusmaa tööstusel konkurentsivõimet säilitada, investeerides selleks ulatuslikult uuenduslikesse tehnoloogiasse ja rohepöördesse. Toetuste hulka kuulus 60 miljonit eurot Hauts-de-France'i piirkonnalt ja 30 miljonit eurot Dunkerque'lt.

2024. aasta aprillis andis Euroopa Investeerimispank Verkorile heakskiidu 270 miljoni euro suuruse laenu andmiseks, et aidata koos programmi „InvestEU“ toetusega ettevõttel Dunkerque'i gigatehast ehitada. Lisaks sellele plaanib pank pakkuda koos osalevate kommertsbankadega vahendatud laene, mille tulemusel võib EIP finantseerida seda projekti lõpuks kuni 400 miljoni euroga.

Volatiilsed turud

Kogu selline investeerimine pole riskivaba.

„Verkori sarnaste idufirmade jaoks pole lihtne elektrisõidukite akude turul miljardites eurodes omakapitali ja laenukaasata,“ räägib Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Olivier Kueny, kes tegeles selle lepinguga. „Nõudlus elektrisõidukite järele ja ka toormaterjalide hinnad on väga muutlikud ning sellised suurprojektid on seotud tehnoloogiliste, turu- ja ehitusriskidega, mistõttu on sellise finantseerimise struktureerimine nii sponsorite kui ka laenuandjate jaoks keeruline küsimus.“

Akad moodustavad 30–50% elektrisõiduki hinnast ja fossiilkütusel töötavate autodega võrreldes on elektrisõidukid endiselt kallimad. Autotootjad töötavad hinna langetamise nimel, et Euroopas valmistatud elektriautod suudaksid konkureerida fossiilkütusel sõitvate autode ja Aasias valmistatud elektrisõidukitega. „Tegemist on väga konkurentsitiheda sektoriga,“ selgitab Euroopa Investeerimispanka juhtivinsener Jonas Wolff. „Alati on olemas tehnoloogiline risk, sest tootjad püüavad pidevalt piire nihutada, et akuelemendist rohkem energiat kätte saada, mis võimaldaks seejärel neil hinda langetada.“

Kuidas piire nihutada?

Liitiumioonaku põhikomponent on katood, mis on valmistatud nikli, mangaani ja koobalti segust, millele on lisatud pisut liitiumi ning muid metalle. „Selle segu koostis on ettevõtte ärisaladus,“ ütleb Wolff.

Metallid on kallid ja väga lenuvad ning nende tarneahelad ning kaevandamis- ja tootmisprotsessid on keerukad. Suundumuseks on vähendada segus olevate kallite ja lenuvate metallide kogust, et alandada kulusid ning suurendada hinna stabiilsust. Lisaks tuleb tarneahelate puhul, mis asuvad sageli väljapool Euroopa Liitu, arvestada nõuete järgimise kohustusega. „Püüame toota materjale kohapeal ning laiendada seda seejärel üle Euroopa ja väljapool seda,“ räägib asutaja Lemaignan. „Teatud materjalid tuleb ikka hankida Aafrikast, Lõuna-Ameerikast ja Aasiast. Kuid reeglina hakkame liitumi hankima Euroopast. Plaanime tarnida niklit mõnel määral Euroopast ja koobaltit mõnel määral Marokost. Töötame neid väärtusahelaid välja koos Renault’ga.“

Kuna gigatehas asub Dunkerque’i sadama lähedal, hõlbustab see toormaterjalide importimist ja lõpptoodete Renault’ tehastesse eksportimist. Nelja tootmisliiniga gigatehas peaks prognooside kohaselt tootma igal aastal akuelemente kuni 300 000 sõiduki jaoks. Lisaks peaks see projekt 2030. aastaks looma Dunkerque’i 1500 kuni 2000 töökohta.

“**See tehing vastab kõigile nõuetele. See on uuenduslik Euroopa idufirma, see soodustab Euroopa autosektori rohepööret ning aitab parandada Euroopa globaalset konkurentsipositsiooni võtmesektoris.**”

TAASTUVATE ENERGIAALLIKATE KUPPEL

Süsinikdioksiid põhjustab kliimamuutuseid. Kuid üks Itaalia ettevõtte on avastanud võimaluse, kuidas see pakub lahendust taastuenergia salvestamiseks – ja globaalse soojenemisega võitlemiseks.

Kesk-Sardiinias kõrgub horisondil hiiglaslik kuppel. See on täidetud süsinikdioksiidiga – üks peamisi kasvuhoonegaase, mis põhjustab ohtlikke kliimamuutusi. Kuid just see gaas, mis on üheks globaalse soojenemise põhjuseks, võib mängida kliimamuutuste vastases võitluses olulist rolli. Milanos asuv idufirma Energy Dome kasutab seda suurt kuplit, mida nimetatakse ka *dome*'iks, oma CO₂-aku olulise osana.

„Praegu on energiatootmise esirinnas taastuvad energiaallikad, kuid neil on üks puudus: päike ei paista alati ja tuul ei puhu pidevalt,“ räägib ettevõtte Energy Dome juhataja Paolo Cavallini. „Kuid me vajame taastuvelektrit nii öösel kui ka päeval. Seega vajame võimalust pikaajaliseks energia salvestamiseks.“

Salvestamine on taastuenergia revolutsiooni puuduv lüli. Energiateootjatel peab olema võimalus tuule- või päikeseenergia salvestamiseks, et seda saaks kasutada ka siis, kui tootlikkus on madal. Innovaatorid katsetavad selleks mitmesuguseid eri meetodeid. Energy Dome'i meetod on nende hulgas üks lootustandvamaid. Ettevõtte innovaatiline lahendus suudab salvestada energiat kuni kümneks tunniks ja see maksab poole vähem kui liitiumioonakude kasutamine. „Selline kestus on ülioluline, sest tänu sellele on võimalik asendada fossiilkütused taastuenergiaga, nii et see moodustaks kuni 90% Euroopa energiaallikate kogumist,“ ütleb Cavallini.

Energy Dome'i demotehas, mis on omalaadsete seas esimene, on töötanud juba kaks aastat. Täiemahuline tehas, mis suudab ühe lahendusega toota 200 MWh elektrit (mis on võrdväärne 2439 Tesla Model 3 Long Range akuga), on rajamisel Sardiinias Ottana omavalitsuses.

„Pikaajaline energiasalvestus on puuduv lüli energiavaldkonna ümberkorraldamisel,“ räägib Cavallini „ja me usume, et võime tänu oma tehnoloogiale olla selles vallas teerajajaks.“

Negatiivsest positiivseks

Päevasel ajal kasutab CO₂-aku kohaliku võrgu liigset energiat (mida tavaliselt toodetakse päikeseenergiaga) süsinikdioksiidi kompressiooniks ja veeldamiseks ning säilitab seda seejärel oma terasmahutites. Selle protsessi käigus kasutatakse ära üht omadust, mille poolst süsinikdioksiid erineb õhust – süsinikdioksiid muutub ruumitemperatuuril suure surve all vedelikuks. Selle kompressiooni käigus genereeritakse samuti soojust, mida salvestatakse spetsiaalsetes soojusenergia salvestusüksustes. Kui elektrit läheb vaja, siis toimub see protsess vastupidises järjestuses. Salvestatud vedelat süsinikdioksiidi kuumutatakse salvestusüksustes, nii et see muutub uuesti gaasiks. Gaas liigub seejärel tagasi kuplisse. Kuid enne kuplisse jõudmist paneb see pöörlema elektrit tootva turbiini.

„Kogu protsess on suletud ahel ja 75% laadimise ajal kasutatud energias jõuab tagasi võrku,“ ütleb Cavallini. „Erinevalt teistest kiiresti degradeeruvatest elektrokeemilistest tehnoloogiatest peab see ilma igasuguse degradeerumiseta vastu 30 aastat.“

Euroopa rohepöörde toetamine

Euroopa Liidul on kliimamuutustega võitlemiseks ambitsioonikas plaan, mille kohaselt minnakse 2050. aastaks üle CO₂-neutraalsele majandusele. Selle eesmärgi täitmiseks peab Euroopa asendama kaotatud fossiilkütuse võimsuse heitevabade energiaallikatega ja eriti taastuvate energiaallikatega, nagu tuule- ja päikeseenergia.

Energy Dome'i salvestuslahendust toetavad ühiselt 60 miljoni euroga Euroopa Investeeringuspank ja Bill Gatesi loodud programm „Breakthrough Energy Catalyst“. Sellised lahendused on Euroopa kliimaeesmärkide saavutamiseks kriitilise tähtsusega. „Tegemist on murrangulise tehnoloogia inspireeriva näitega – vajame Euroopas ja terves maailmas rohkem selliseid innovaatilisi lahendusi,“ ütleb Euroopa Investeeringuspanka laenuametnik Alessandro Ronzoni, kes tegeles selle tehinguga. „Finantseerimine aitab kaasa rajatiste ehitamisele, tehnoloogia kasutuselevõtmisele ja erarahastuse kaasamisele.“

Pikaajalise salvestamise tulevik

Energy Dome'i akud sobivad suurepäraselt taastuvate energiaallikate toodetud energia ja energianõudluse tasakaalustamiseks ning pakuvad mitmeks päevaks varusalvestust, et stabiliseerida võrku halva ilmaga perioodidel, mil fotogalvaaniliste päikesepaneelide abil elektritootmine on häiritud.

CO₂-akud erinevad teistest võimalustest ka oma soodsa hinna poolest. Need on valmistatud keskkonnasõbralikest materjalidest ja valmiskomponentidest. See tähendab, et need suudavad toota elektrit madalama hinnaga kui liitiumioonakud.

„Meie Sardiinias asuv tehas on esimene omalaadne täiemahuline moodul ja plaanime jäljendada seda moodulit terves maailmas,“ räägib Cavallini. „Meie kupleid on võimalik kasutada eri suurustes ja konfiguratsioonides.“

“**Pikaajaline energiasalvestus on puuduv lüli energiavaldkonna ümberkorraldamisel.**”

LÕPUKS KAITSTUD

2024. aasta septembris olid Edela-Poolas laastavad üleujutused. Racibórz Dolny veehoidla kaitses miljoneid elanikke, näidates üleujutuste vastaste kaitsemeetmete olulisust

Lubomia voit Czesław Burek unistas tulevikust, kus Nieboczowy elanikud ei pea pidevalt muretsema üleujutuste ohu pärast. 1997. aastal Edela-Poolas toimunud Odra jõe üleujutuse ajal, mis oli selle piirkonna ajaloo kõige laastavam, sai see küla tugevalt kannatada. Hävinenud kodud ja kaotatud inimesed šokeerisid elanikkonda. Burek, kelle ametinimetus tähendab, et ta on vallajuht, vandus, et annab endast kõik, et selline tragöödia tulevikus ei korduks. Võimalus selleks avanes, kui Poola valitsus otsustas ehitada küla lähedale Odra orgu Racibórz Dolny veehoidla. Kuid projekti elluviimisel seisid elanikud silmitsi tõsise takistusega – nad pidid teise kohta elama asuma. „Kõikjal meie ümber on ojad, nii et ekstreemse ilmastiku korral tekivad alati üleujutused,“ räägib Burek. „Samasse asukohta jäämine tähendaks meie küla lõppu.“

Kogukond rajas küla Nowe Nieboczowy. See Uus-Nieboczowy asub vaid mõne kilomeetri kaugusel algse küla asukohast. See oli raske otsus, ent kui 2024. aasta septembris tabas Edela-Poolat katastroofiline üleujutus, siis oli selge, et see oli ainuõige. Tänu hiiglaslikule uuele veehoidlale ei saanud küla nende üleujutuste käigus kahjustada. Lisaks Nowe Nieboczowy kaitsmisele leevendas veehoidla üleujutuste mõju enam kui 2,5 miljoni elaniku jaoks, kelle elukoht oli ühes kolmest maakonnast: Sileesia, Alam-Sileesia ja Opole. „Pidime ootama peaaegu 19 aastat ja seisma vastamisi mitmesuguste väljakutsetega, kuid leidsime lõpuks siiski võimaluse oma kogukonna kaitsmiseks ja pärandi säilitamiseks,“ ütleb Burek.

Esimene tõeline katsumus

Euroopa Komisjoni ja Euroopa Investeeringispanga rahastatud partnerlus JASPERS oli abiks Racibórz Dolny veehoidla ning muude Odra ja Nysa jõgede üleujutuse eest kaitsmise projektide ettevalmistamisel. „Veehoidla toimib hiiglasliku puhvrina, mis aitab kontrollida Odra ja Nysa jõgede veevooge,“ räägib Euroopa Investeeringispanga vanem-veeinsener Łukasz Wyra, kes töötas projektiga. „See on väga oluline Odra üleujutuse kaitsesüsteemi komponent.“

2024. aasta septembris pidi veehoidla läbima keerulise katse. Piirkonda tabasid läbi aegade kõige tugevamad üleujutused, mis ületasid isegi ajaloolist 1997. aasta üleujutust, mis põhjustas ulatuslikke kahjustusi ja puudutas 600 000 Wrocław'i elanikku. Tormi Boris ajal sadas vaid nelja päeva jooksul maha viiekordne septembrikuu keskmine sademete hulk, mis põhjustas Lõuna-Poolas tohutuid kahjustusi. Elanikud hindasid veehoidla tõhusust nii kõrgelt, et Google Mapsi lisati tuhandeid tänulikke arvustusi nende külade elanikele, mis olid veehoidla ehitamise võimaldamiseks uude asukohta ümber paigutatud. „See päästis Racibórzi, kust on pärit minu ema ja tema vanemad,“ märgiti ühes arvustuses. „Tahan tänada Ligota Tworkowska ja Nieboczowy endiseid elanikke ning 240 ümberasustatud perekonda.“

Üleujutuste eest kaitsmise projektid kogu Poolas

Hiljutised üleujutused on näidanud üleujutusrisi projektide olulisust ja Poola valitsuse ettenägelikkust. Valitsus alustas ambitsioonikaid üleujutuste vastase kaitse projekte kogu riigi ohustatud piirkondades, nagu Kotlinia Kłodzka, Sandomierz, Słubice, Żuławy ning Węzeł Oświęcimski.

„Eli rahastuse abil oleme viinud lõpule 119 kliimamuutustega kohanemise projekti, näiteks investeerinud Poolas üleujutusohu ja veesäilitusvõime täiustamisse ning ohtude prognoosimise ja päästesüsteemide arendamisse,“ räägib arengufondide ja regionaalarengu ministeeriumi direktor Jarosław Orliński. „Kui neid investeeringuid poleks tehtud, oleks häving olnud tohutu – palju ulatuslikum kui see oli.“

Üha saginev nähtus

Üleujutused kuuluvad kõige suurema hävitusjõuga loodusnähtuste hulka ja kliimamuutuste tõttu esineb neid aina sagedamini ning need on üha raskemate tagajärgedega. Teadlased prognoosivad, et neli päeva kestvaid paduvihmasid hakkab esinema vähemalt kaks korda sagedamini ja need muutuvad 7% intensiivsemaks. Kui globaalsed temperatuurid tõusevad 2 °C võrra, siis võib selliseid torme esineda ligikaudu 50% sagedamini.

„Vajame rohkem selliseid projekte ning olemasolevat taristut tuleb laiendada ja täiustada, sest ohutusvaru on vähenemas,“ räägib JASPERSi nõustamistiimi juht Eckart Tronnier. „Tihti on üleujutuse eest kaitsmise taristu küll paigas, kuid seda ei kasutata. Seda, kui tähtis see on elude päästmiseks ja kõikehõlmava hävingu vältimiseks, näeme alles siis, kui õnnetus on käes.“

Selle uue ülesande käigus toetab tehniline nõustamistiim Poola ametivõime ning aitab neil uusi üleujutusriskide juhtimise projekte tuvastada ja prioriseerida.

Üleujutuse eest kaitsmise projektid võivad anda uue hingamise ka linnadele.

„Wrocławis avati järk-järgult restorane ja poode ning jõekaldad muutusid rattateedega rohealadeks,“ lisab Eckart Tronnier. „Nüüd on vesi linna jaoks jälle hinnatud väärtus.“

14,4
miljardit
eurot

Soome Swappie pikendab nutitelefoni eluiga ja vähendab süsinikuheidet.

2

DIGIÜLEMINEK JA TEHNOLOOGILINE INNOVATSIOON

“

See et toetame murrangulisi tehnoloogiaid, nagu tehisintellekt, mängib olulist rolli teadusavastuste kiirendamises, tootlikkuse ja konkurentsivõime edendamises ning ärimudelite ümberkujundamises. See kiirendab ka energiapöoret ning parandab meie julgeolekut ja kaitsevõimet, näiteks küberturvalisuse tehnoloogiate abil. ”

Antonello Locci, EIP projektijuhtimise osakonna innovaatiliste digitehnoloogiate ja töötleva tööstuse valdkonna juht

“

Kõik need ettevõtted nihutavad tehnoloogia piire, aga kindlustavad ka Euroopa edasist autonoomiat kriitilise tähtsusega sektorites. ”

Yu Zhang, EIP tehingute osakonna süvatehnoloogia, digitehnoloogia ja bioteaduste valdkonna juht

“

See et finantseerime tugevalt innovatsiooni ja digiüleminekut, toetab jõupingutusi, mida Euroopa teeb oma konkurentsivõime suurendamiseks. Aitame rahastada tugevat teaduslikku ja tehnoloogilist baasi ning kiiret juurdepääsu teabele ja digiteenustele, mis suurendab Euroopa uuendusvõimet ning loob lõpptulemusena Euroopas uusi töökohti. ”

Christine Garburg, EIP tehingute osakonna Läänemere ja Põhja-Euroopa ettevõtete valdkonna juht

“

Innovaatilised varajase faasi meditsiinitehnoloogiad on väga tihedalt seotud Euroopa teadus- ja arendustegevusega, millel on positiivsed tagajärjed meie teadmistele. Sellised investeeringud aitavad lahendada täitmata ravivajadusi, millel on suur sotsiaal-majanduslik mõju, k.a oluline positiivne mõju tervishoiule. ”

Dana Burduja, EIP projektijuhtimise osakonna bioteaduste ja tervishoiu üksuse valdkonna juht

UNEMASKI POLE ENAM VAJA

Nyxoah' innovatsiooniks on minimalistik ravivahend, mis aitab obstruktiivse uneapnoe korral, mis on maailma kõige sagedamini esinev unehäire

Meditsiinitehnoloogia ettevõtte Nyxoah tuvastas, et obstruktiivse uneapnoe puhul on tegemist kriitilise tähtsusega turuga, sest patsientide nõudlus on suur ning praegused ravivõimalused on piiratud. Sellele infole tuginedes töötas Belgia ettevõtte välja uue seadme, mis aitab seda unehäiret ravida. „Üheks meie peamiseks motivaatoriks oli asjaolu, et obstruktiivse uneapnoe esmaseks standardraviks on hingamisteede rõhuravi, kuid suur hulk patsiente loobub mõne aja möödudes selle kasutamisest,“ räägib Nyxoah' tegevjuht Olivier Taelman. „See ilmselge täitmata nõudlus patsiendikeskse lahenduse järele innustas meid looma minimaalselt invasiivse neurostimulatsiooni seadme.“

Nyxoah' Genio seadme innovaatiline disain võib olla oluline areng ligikaudu 14% meeste ja 7% naiste jaoks, kellel on mõõdukas või raske uneapnoe.

Standardravi püsiva positiivrõhu aparaadiga tähendab, et patsient peab kogu öö jooksul kandma ebamugavat maski. Paljud patsiendid ei suuda seda ravi taluda, sest see on nende jaoks ebamugav või häirib nende und. Pooled kasutajad katkestavad ravi mõne aasta jooksul.

Euroopa Investeerimispank mõistis Genio potentsiaali ning investeeris 2024. aasta juulis 37,5 miljonit eurot edasise teadus- ja arendustegevuse toetamiseks ning tootmise laiendamiseks.

„Meie neurostimulatsiooni tehnoloogia on loodud selleks, et suurendada mugavust ja nõuete järgimist ning see parandab patsientide elukvaliteeti tõhusa patsiendisõbraliku lahendusega, mis aitab täita olulist seni täitmata ravivajadust,“ räägib Taelman.

Minimaalselt invasiivne

Obstruktiivse uneapnoe korral sulgub inimese hingamistee, mille tagajärjel hingamine seiskub korraks ja jätkub seejärel. Sageli on selle põhjuseks kurgu pehme koe kollaps. Kliinilised uuringud on näidanud, et ravimata obstruktiivse uneapnoega patsientide suremus suureneb aja jooksul olulisel määral. Ravimata uneapnoe võib isiku rabanduseriski kahekordistada ja suurendada viis korda kardiovaskulaarse suremuse riski. Ravimata uneapnoe võib samuti põhjustada päeva ajal unisust ja häirida keskendumisvõimet ning suurendab kõrge vererõhu ja 2. tüüpi diabeedi riski.

Genio seade siirdatakse lühikese ambulatoorse protseduuri käigus umbes 2 cm sügavusele lõua alla. See töötab ilma välise aku või muude nähtavate osadeta, tänu millele saab seda mugavalt ja diskreetselt kasutada. Keele kõige tähtsam lihas on lõuatsi-keeleluu lihas ja selle närv on keelealune närv. Genio stimuleerib seda närvi lõua alt nii vasakult kui ka paremalt küljelt, mis vallandab keele tagumise osa kokkutõmbe, mille tulemusel liigub keel õrnalt ettepoole. Selle närvi stimuleerimise tulemusel ei lase süsteem keelel tagasi kurku vajuda, mis tagab, et hingamistee on kogu öö avatud.

AEGUMATU TEHNOLOOGIA

Soome ettevõtte Swappie innoveerib nutitelefonide uuendamist, et minimeerida CO₂ heidet, vähendada elektroonikaromusid ja säästa kriitilise tähtsusega toormaterjale

2023. aastal ostsid eurooplased 130 miljonit uut nutitelefoni. Iga telefoni tootmisel eraldus 80 kg süsinikdioksiidi. Uuendatud nutitelefonide CO₂-jalajälg on 78% väiksem kui uutel, kuid ainult 25% nutitelefonidest müüakse edasi teisele kasutajale. Seega ligikaudu 98 miljonit nutitelefoni ei uuendata, mis tähendab, et oluline võimalus CO₂ heite vähendamiseks jääb kasutamata. Soome ettevõtte Swappie uuendab ja müüb edasi nutitelefone ning aitab klientidel vähendada CO₂-jalajälge ja toetada ringmajandust.

Kõik algas sellest, kui Sami Marttinen sai petta.

„Ostin internetist kasutatud telefoni,“ meenutab Marttinen, „aga ei saanud seda kunagi kätte.“ Marttinen mõistis, et sellised pettused on levinud, ning tema ja ta partner nägid hoopis ärivõimalust. „Järgmisel päeval ärkas minus ettevõtja. Tegime pisut uurimistööd ja nii sündiski Swappie.“

Nüüd on Marttineni rajatud ettevõtte Euroopa suurim iPhone'ide uuendaja, millel on 13 riigis üle 2 miljoni kliendi. „Kui inimesed usaldavad turgu, siis on nad rohkem valmis ringmajanduse tooteid tarbima,“ ütleb Marttinen. „Kui nutitelefoni kasutus pikeneb juba vaid ühe aasta võrra, siis väheneb selle kasutusea CO₂ heide kolmandiku võrra.“

Toormaterjalide säästmine

Euroopa Liit tekitab igal aastal 5 miljonit tonni elektroonikaromusid. Nutitelefonid mängivad selle probleemi puhul olulist rolli, sest need sisaldavad kriitilise tähtsusega tooraineid, nagu koobalt ja liitium. Kui 2023. aastal müüdnud nutitelefonidest õnnestuks kasvõi 50% uuendada või ringlusse võtta, siis suudaks Euroopa säästa või taaskasutusse võtta 1365 tonni koobaltit ja 195 tonni liitiumi, mis moodustaks rohkem kui poole 380 tonnist, mille kaevandas sel aastal Euroopa suurim tootja Portugal.

Just sellepärast toetas Euroopa Investeeringuspank ettevõtet 17 miljoni euro suuruse riskikapitalirahastusega, mida toetas programm „InvestEU“. „Swappie tegevus ühtib meie eesmärgiga edendada ringmajandust ja jätkusuutlikku innovatsiooni,“ ütleb selle projektiga töötanud laenuametnik Iwona Biernat.

Laen toetab ettevõtte teadus- ja arendustegevust ning robootikat, mis aitab muuta iPhone'ide parandamise kiiremaks ja töökindlamaks. Kuid seadmete uuendamise sektori kasvamiseks on vaja täita veel üks oluline tingimus. Eurostati kohaselt on vähem kui kolmandik eurooplasi oma vana telefoni edasi müünud või ringlusse võtnud, samas kui peaaegu pooled eurooplased hoiavad vanu telefone oma majapidamises. „Meil on vaja, et inimesed hakkaksid oma vanu nutitelefone edasi müüma,“ ütleb Marttinen.

KASUTAGE KAUGJUHTIMIST

Saksamaa idufirma Vay tutvustab uuenduslikku autode ühiskasutust, kus elektrisõidukeid juhitakse kaugjuhtimise abil

Kui Thomas von der Ohe ehitas 2017. aastal Räniorus isejuhtivaid busse, siis uskusid kõik, et kolme aasta jooksul on juhita sõidukid laialdases kasutuses. „See kolmeaastane periood lükkus iga aasta ühe aasta võrra edasi,“ räägib von der Ohe, isejuhtiva transpordi idufirma Vay kaasasutaja ja tegevjuht Saksamaal. Aga siis tekkis tal idee. Selle asemel, et oodata, kuni isejuhtivaid sõidukeid täiustatakse, võiks võtta kasutusele puhta ja tõhusa autode ühiskasutuse, kus telejuht suunab sõidukit kaugjuhtimise abil. Ta lahkus töölt, kolis tagasi Euroopasse ja ühendas jõud veel kahe Euroopa inseneri Fabrizio Scelsi ja Bogdan Djukiciga. Üheskoos asutasid nad Berliinis ettevõtte Vay.

Vay tehnoloogia toimib järgmiselt. Kasutaja tellib ettevõtte rakenduses auto ja koolitatud telejuht sõidab kaugühenduse abil sõidukiga kliendi asukohta. Kui auto on kohale jõudnud, võtab kasutaja auto juhtimise üle ja sõidab sellega nagu tavalise autoga. Kui sõit on lõppenud, siis lõpetab kasutaja rakenduses auto rentimise ja väljub autost. Telejuht tegeleb seejärel parkimisega või sõidab autoga järgmise kliendi juurde. Kaugjuhtide jaoks on sõit täielikult immersiiivne. Kaameraandurid reprodutseerivad auto ümbruse ja edastavad selle telejuhi tööjaama ekraanidele. Liiklushelid, nt alarmsõidukid ja muud hoiatussignaalid, edastatakse mikrofoni kaudu telejuhi kõrvaklappidesse. „Me usume tulevikku, kus inimesed ja arvutid teevad koostööd,“ ütleb von der Ohe. „Meie strateegiaks on tutvustada isejuhtivaid sõidukeid järk-järgult, mitte minna 100% inimese juhitud sõidukilt otse üle sõidukile, kus inimene tegeleb juhtimisega 0% ja arvuti 100%.“

Vay Las Vegases

2024. aasta jaanuaris hakkas Vay pakkuma oma esimest kommertsteenust Las Vegases, kus isejuhtivate sõidukitega seotud õigusnormid on praegu leebemad kui Euroopas. Ettevõtte plaanib laiendada teenust Las Vegases ja tutvustada seda terves Euroopas. Kui Hamburgi linn andis 2023. aastal Vayle loa kasutada linnas isejuhtivat sõidukit, sai Vayst esimene ja ainus ettevõtte Euroopas, kes võis sõita ilma turvajuhita avalikel teedel. 2024. aasta juunis teatas Vay, et hakkab koostöös Belgia autode ühiskasutuse firmaga Poppy pakkuma kaugjuhtimist ka Belgias. 2024. aasta septembris allkirjastas Euroopa Investeeringuspank 34 miljoni euro suuruse riskikapitalilaenu investeeringu, mida toetas InvestEU, et Vay saaks kiirendada oma teenuse ja tehnoloogia aredamist. „Euroopa Investeeringuspank aitas meid, pakkudes häid finantseerimistingimusi, mis võimaldab meil oma tehnoloogiat järgmisele tasemele viia,“ ütleb von der Ohe. „Saame tänu sellele viia oma tehnoloogia uutele turgudele, eriti kõikjal Euroopas.“

“**Usume tulevikku, kus inimesed ja arvutid teevad koostööd.**”

ELEKTRILINE TULEVIK

Kolm Itaalia inseneri kujundavad ümber pere-ettevõtet, et luua traate, mis vähendavad CO₂ heidet ja parandavad elektrimootorite jõudlust

Pärast suurkorporatsioonides töötamist ühendasid kolm Itaalia inseneri – Filippo Veglia, Francesco Taiariol ja Piero Degasperri – oma jõud ja leiutasid traadikatte tehnoloogia, mis võimaldab toota jätkusuutlikku lahustivaba hea toimivusega magnettraati, ning löid selle tootmiseks ettevõtte Tau Group. „Meil oli suur tahtmine luua midagi olulist,“ ütleb Tau Groupi tegevjuht Taiariol. See on elektrisõidukite mootorite jaoks suureks eeliseks, sest aitab muuta mootori võimalikult kompaktses ja efektiivses. See omakorda edendab ja kiirendab üleminekut elektrifitseerimisele ning vähendab CO₂ heidet.

„Nende meeste leiutatud lahendus on innovaatiline, nad reageerisid turu esilekerkivale vajadusele, millele olemasolevad tootjad head lahendust ei pakkunud,“ ütleb Euroopa Investeeringuspanga laenuametnik Alberto Casorati, kes tegeles panga poolt Tau Groupile antava 20 miljoni euro suuruse laenuga, mis allkirjastati 2024. aasta novembris. „Tau Group tuvastas klientide jaoks esilekerkinud valupunkti.“ InvestEU programmi toel saadud rahastus aitab ettevõttel Tau Group laiendada elektritraadi tootmist 2000 tonnilt aastas kuni 12 000 tonnile.

Elektrifitseerimise tuum

Magnettraat on elektritraat, millel on õhuke isolatsioonikiht. See edastab elektrit, mis teisendatakse mootorites, generaatorites ja muundurites magnetiliseks või mehaaniliseks energiaks. Hoolimata sellest, et elektriseadmed arenevad kiiresti, pole magnettraatides kasutatavad materjalid viimase 60 aasta jooksul eriti muutunud. „Sellest on saanud probleem, sest sellistes traatides tekivad tõrked 800 voldi juures, mis on ülioluline mitmesuguste elektrimootorite rakenduste puhul,“ ütleb Taiarioli.

Tau Groupi tehnoloogia DryCycle katab magnettraadi tugevate paindlike tehnopolümeeridega, millel on parem keemiline vastupidavus, elektriisolatsioon ja termiline stabiilsus. Selle tulemusel saavad autotootjad ja elektrimootorite projekteerijad ületada 800 voldi piiri ning potentsiaalselt jõuda 1000 voldini.

Lahustivaba, väiksem energiakulu ja vähem CO₂ heidet

Tavapäraselt lisatakse traadi polümeerkatte vedela lahustipõhise lakina. Need lahustid aurustuvad tootmise käigus, mis vabastab kahjulikke osakesi. Lisaks tuleb neid põletada, mille tulemusel eraldub üle kogu maailma traatide tootmisel miljoneid tonne CO₂. DryCycle'i innovaatiline lähenemine väldib lahustite ja lisaainete kasutamist. See lisab ühe kihina väga õhukese polümeerkatte, mis lihtsustab tootmist, vähendab kulusid ja parandab toimivust. Selline lahustivaba protsess kasutab umbes 80% vähem energiat kui lahustipõhised meetodid. „Tau püüab igati energiat tõhusalt kasutada,“ ütleb Taiariol.

REVOLUTSIOONILINE MOOTORRATAS

Stark Future tahab oma elektriliste krossiratastega teha revolutsiooni mootorrattatööstuses, et edendada innovatsiooni, jätkusuutlikkust ja Hispaania kohalikku majandust

Anton Wass avastas oma kire mootorrattaste vastu siis, kui vaatas väikse poisina Stockholmi lähedal asuvas kodulinnas, kuidas tema naaber mootorrattaga ringi sõitis. Kui Wass oli 16-aastane, oli ta juba jõudnud kaasasutada e-kaubandusettevõtte, mis spetsialiseerus mootorrattaste varuosadele ja millest sai globaalne turuliider. Oma edust hoolimata unistas Anton ikka sellest, et tal õnnestub leiutada täiesti revolutsiooniline mootorratas. „Ma ei suutnud aastaid loobuda unistusest, et peaks olema võimalik luua elektriline mootorratas, mis on parem kui kõige parem bensiinimotikas,“ räägib Wass.

Nii lõi ta 2019. aastal ettevõtte Stark Future. Selle Barcelonas asuva ettevõtte eesmärgiks on mootorrattatööstust oma elektriliste krossiratastega ümber kujundada. 2021. aastal tõi ettevõtte turule motika Stark VARG (rootsi keeles „tugev hunt“), mis oli maailma kõige võimsam krossiratas. „See plahvatas mootorrattatööstuses nagu pomm,“ ütleb Wass. „Minu teada oli see kõigi mootorrattafirmade läbi aegade kõige edukam tootetutvustus.“

Ettevõtte tahab jätkata uuenduste tegemist ja plaanib oma mootorrattaid veelgi enam täiustada. Seetõttu toetab Euroopa Investeerimispank ettevõtet 40 miljoni euro suuruse krediidilimiidiga, mille leping allkirjastati 2024. aasta septembris.

Ilma sidurita

Stark Future'i elektrilise krossiratta 6,5 kWh aku ja spetsiaalne süsinikkiust kattega mootor pakuvad kuni 80 hobujõudu, mis on 30% võimsam, kui võrrelda samaväärse 450 cm³ krossirattaga, millel on bensiinimootor. Tänu sellisele seadistusele saab mootorrattaga teha kuni kuus tundi tehnilist maastikusõitu või jätkub energiat terveks motokrossi võistluseks. Uuesti laadimiseks kulub vaid kaks tundi.

Euroopa Investeerimispanka rahastus võimaldab ettevõttel arendada uusi elektriliste mootorrattaste platvorme ja aitab suurendada tootmisvõimsust. Rahastust pakutakse programmi „InvestEU“ raames. See on Euroopa Liidu juhtprogramm, mille eesmärk on kaasata nii avalikust kui ka erasektorist enam kui 372 miljardit eurot täiendavaid investeeringuid, et toetada kuni 2027. aastani ELi poliitikaeesmärke.

„Idufirmade toetamine on eriti oluline konkurentsivõimelise turu edendamiseks ja teadmiste säilitamiseks Euroopa Liidus,“ ütleb Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Joanna Lisboa Tiag, kes tegeles selle lepinguga. „Rahalise toetuse puudumisel kahaneb riskikapitaliturg, mis vähendab sellel osalejate arvu ja riskivalmidust. Meie eesmärk on seda tühimikku täita.“

“ **Idufirmade toetamine on eriti oluline konkurentsivõimelise turu edendamiseks ja teadmiste säilitamiseks Euroopa Liidus.** ”

ROHELINE LAHENDUS TERASE JAOKS

Me ei saa lõpetada terase tootmist, kuid Austria ettevõtte võitleb CO₂ heitega, suunates kõvasti raha taastuenergiasse ja kõrgtehnoloogilisse uurimistegevusse

Terasetööstusest tuleneb umbes 7% globaalsest CO₂ heitest. Seetõttu saab Euroopa juhtiv kliimainvestor Euroopa Investeeringuspank toetada ainult selliseid teraseinvesteeringuid, mis on jätkusuutlikud ja innovaatilised. Üks kvalifitseerunud tehing oli 2024. aasta juunis heaks kiidetud 300 miljoni euro suurune laen, mis aitab Austria suurel terase-ettevõttel Voestalpine uurida innovaatilisi terastooted ja jätkusuutlikke tootmisvõimalusi.

Euroopa üks suurimaid terasetootjaid, Voestalpine, kasutab seda raha nelja aasta jooksul, et uurida ja arendada protsesse, mis kasutavad vähem energiat ja toormaterjale ning pikendavad terasetoodete kasutusiga.

Kuidas olla teerajajaks terasetööstuses?

Uurimistegevus võib aidata keskkonda, kuid see on ka põhitegur, tänu millele Voestalpine suudab teraseturul globaalselt konkureerida, selgitab ettevõtte finantsjuht Gerald Mayer. „Seisame silmitsi väga keerulise majanduskeskkonnaga, mis on eriti raske Euroopa terase-ettevõtete jaoks,“ räägib Mayer. „Õnneks on kõige nõudlikumates sektorites väga suur vajadus meie innovaatiliste terasetoodete järele.“

Voestalpine'i uusima jätkusuutliku teraseprojekti nimi on greentec. See vähendab alates 2027. aastast heidet kuni 30% võrra (võrreldes 2019. aasta tasemetega), asendades osaliselt CO₂-mahukad kõrgahjud elektriliste kaarahjudega.

Mõnikord saab Euroopa Investeeringuspank toetada terasetööstust ka väljapool uurimistegevust. 2024. aasta alguses sõlmiti 314 miljoni euro suurune leping, tänu millele rajatakse Rootsisse Bodenisse H2 Green Steeli tehas, mis hakkab rauamaagist terase tootmiseks kasutama vesinikku. Selle tulemusel väheneb CO₂ heide 95% võrra.

Abi piirkondadele, mis saavad kõige enam kannatada

Tänu innovatsioonile ja investeeringutele on Euroopa Liit Hiina järel maailma suuruselt teine terasetootja. Võrreldes Hiina ligikaudu 1 miljardi tonniga toodab EL aastas ligi 180 miljonit tonni terast, mis on 11% globaalsest tootmismahust.

Euroopa Komisjon ja Euroopa Investeeringuspank teevad koostööd, et edendada puhtama terasega seotud teadusuuringuid ja innovatsiooni. Investeeringusprogrammid, nagu „Euroopa horisont“, on finantseerinud mitme miljardi euroga teadustegevust, et vähendada terase-, betooni- ja muude CO₂-mahukate sektorite heitkoguseid. Õiglase Ülemineku Fond abistab piirkondi ja riike, mis sõltuvad olulisel määral terase tootmisest, söekaevandamisest ja betoonitööstusest, ning aitab neil minna üle jätkusuutlikumale ühiskonnale ja majandusele.

INNOVATSIOONI TÕUSULAINE

Euroopa Investeerimispanka algatus edendab sinine majanduse innovatsiooni, toetades kestlikku ookeanimajanduse kasvu ning meretehnoloogiate ja -ressursside edusamme

Rene Hanseni töö oli üle 20 aasta seotud väga erinevate valdkondadega, alustades lumelauasõidust ja lõpetades taastuenergiaga, ning ta aitas ettevõtetel üle kogu maailma kasvada ja uuendusi teha. Kuid pärast globaalseid ettevõtmisi tundis ta, et peaks jääma ankrusse oma sünnikoha Norra lähedale. Selline võimalus avanes, kui temaga võttis ühendust Konrad Bergström, kes rääkis oma visioonist toota elektripaate. „Mõistsin, et tahan keskenduda ettevõttele, mis hindab tõeliselt jätkusuutlikkust,“ räägib Hansen. „See tundus ideaalse võimalusena ühendada töö oma väärtustega ja tegelikku mõju avaldada.“

Rootsis Bergströmi poolt asutatud ettevõtte eesmärgiks on teha paaditööstuses revolutsioonilisi muudatusi, otsides võimalusi, kuidas muuta paate keskkonnasõbralikumaks. X Shore kombineerib klaasi ja süsinikkiudu kaalu, jõudluse ja keskkonnamõju optimeerimiseks. Tulemus: neli korda väiksem CO₂ heide kui tavalise bensiinimootoriga paadi puhul. „Paadisõit peab olema keskkonnasõbralik,“ ütleb Hansen.

Just sellepärast on X Shore üks ettevõtetest, mis valiti osalema programmis „20 EU Blue Champions“. See on Euroopa Investeerimispanka ja Euroopa Komisjoni algatus, mis pakub tasuta nõustamisteenuseid ettevõtetele, millel on oma klassi parimad sinised tehnoloogiad ja lahendused, mis aitavad lahendada sinise majandusega seotud murekohti. Eesmärgiks on parandada ettevõtete konkurentsivõimet ja valmistada neid ette võimalikuks investorite või Euroopa Investeerimispanka investeeringuks. 2024. aasta mais Blue Championina nimetatud ettevõtted asuvad kõikjal üle Euroopa ning tegutsevad erinevates valdkondades, alustades veealusest robootikast, keskkonnahoidliku laevanduse lahendustest ja biokütuste rafineerimistehastest ning lõpetades satelliidiandmete rakenduste ja tuuleenergiaga. Programmi kaasamine tunnustab neid ettevõtteid teerajatena, kes edendavad sektori liikumist keskkonnasäästlikuma tuleviku suunas. Algatuse eesmärk on propageerida jätkusuutlikku sinist majandust ja juhtida tähelepanu sellele, et peame rakendama meetmeid, et kaitsta ja taastada ookeane tulevaste põlvkondade jaoks.

Unikaalne lähenemine

„Nägime, et turg peab toetama Euroopas siniste tehnoloogiate arendamist,“ ütleb Euroopa Investeerimispanka finantsnõustaja Paulina Brzezicka, kes lõi programmi „Blue Champions“ koos peanõuniku Antonella Calvia-Götziga. „Mõistsime, et peame tegema midagi, mis erineb meie tavalisest lähenemisviisist – midagi sellist, mida me pole kunagi varem teinud.“

Uus lähenemisviis kasutas avatud kutset nimetada siniseid tehnoloogiaid, mille puhul võiks abi olla tasuta nõustamisteenustest, mis aitaksid parandada ettevõtte äriplaane ja valmistada neid ette võimalikuks Euroopa Investeerimispanka riskikapitali võlainstrumenti või muude investorite investeeringuks. Kandidaat peab olema kasvufirma, millel on vähemalt 15 miljoni euro suurune realistlik viieaastane kasvuinvesteeringu strateegia, millest pool on juba investorite abil rahastatud. Ettevõtte peab olema piisavalt küps või sellele lähenemas, et olla sobilik võimalikuks Euroopa Investeerimispanka rahastuseks.

VALGUSTATUD HÜPE

Poola ettevõtte tahab edendada Euroopa igapäevaseadmete innovatsiooni, arendades footontechnoloogiat ja infrapunadektoreid

1 970. aastatel hakkas professor Józef Piotrowski otsima parimat materjali sensorseadmete jaoks. Ta tegi Varssavi Tehnilises Sõjaakadeemias murrangulise teadusavastuse, mis muutis infrapunatehnoloogia maailma. Piotrowski ja tema tiim töötasid välja detektorid, mis ei vajanud enam vedellämmastikuga jahutamist. See innovatsioon oli aluseks 1987. aastal asutatud ettevõttele VIGO Photonics, mis on nüüdseks spetsialiseerunud fotoonika (valguslaine tehnoloogia) ja mikroelektronika instrumentide tootmisele.

Praegu juhib ettevõtet Józefi poeg Adam Piotrowski ja VIGO Photonics tahab jätkata oma innovatsiooni traditsiooni uue algatusega HyperPic. Projekt püüab integreerida lasereid ja footondektoreid ühte väiksesse kiipi, mis muudaks fundamentaalselt seda, kuidas me igapäevaseadmeid kasutame. „Kujutlege nutikella, mis ei loenda ainult teie samme, vaid jälgib ka reaalses teie veresuhkru taset, või külmikut, mis annab märku, kui toit hakkab halvaks minema,“ räägib VIGO finantsdirektor Filip Costa. „Need on vaid mõned võimalused, kuidas HyperPici saab olmeelektronikas, keskkonnakaitses, meditsiinis ja muudes valdkondades kasutada.“

Euroopa Investeerimispank toetab ettevõtet VIGO Photonics 21 miljoni euro suuruse riskikapitalilaenuga, mille leping allkirjastati 2024. aasta septembris ja mis aitab tagada, et Euroopa on ka edaspidi fotoonika innovatsiooni vallas esirinnas.

Nähtamatu tuvastamine

Ettevõtte VIGO Photonics spetsialiteediks on infrapunadetektorid, täielikud infrapuna tuvastusmoodulid ja epitaksiaalsed pooljuhtplaadid – need on tooted, mis on loodud infrapunasiinide hõivamiseks ja töötlemiseks. Ettevõtte tahab nüüd integreerida neid komponente sõrmeotsa suurusesse kiipi, mida nimetatakse footonikiibiks. Need kiibid kujutavad selle sektori järgmist suurt läbimurret, sest need leiaks olulist kasutust igapäevaseadmetes ja kodumasinate. Tänu kompaktsel suurusel saab keerulisi katseid teha lihtsalt ja mugavalt, mistõttu pole vaja kasutada täisvarustusega laborit.

ELi rahastus aitab ettevõtet VIGO Photonics oma detektorite ja moodulite toimivust parandada ning edendada teadus- ja arendustegevust uute detektorite väljatöötamiseks.

„Kesk-Euroopa turul on puudujääk väga uuenduslike, riskantsete, kuid murranguliste tehnoloogiate finantseerimise osas, mis võiksid põhjustada radikaalseid muudatusi tervetes tööstusvaldkondades ja mõjutada pikas perspektiivis globaalset majandust,“ räägib Euroopa Investeerimispanka riskikapitali vanemlaenuametnik Philippe Hoett, kes tegeles ettevõtte VIGO Photonics finantseerimisega.

KOHANEVAD ANTIKEHAD

Prantsuse firma polükloonsete antikehadega ravim võib peatada biorünnaku või järgmise pandeemia, hoides sammu muteeruvate viirustega

Nii mõneski mõttes põhjustasid Fabentechi loomise nakkushaigused. Surmavate viiruste ja biotoksiinide ravimeid valmistav Prantsuse firma sai alguse kahe kurikuulsa haiguspuhangu tõttu: need olid ebola ja lindude gripp, mida tuntakse ka linnugripina. Bertrand Lépine asutas ettevõtte 2009. aastal ja tema ideeks oli arendada edasi oma varasemalt tööandjalt, Sanofi Pasteurilt, litsensitud tehnoloogiat, et luua polükloonsete antikehadega ravimeid, mis neutraliseeriksid surmavaid viiruseid ja toksiine paremini kui olemasolevad tehnoloogiad, nt monokloonsed ravimid. Sanofi Pasteur oli juba välja töötanud polükloonsete antikehadega ravimeid, mis takistasid mao- ja skorpionimürgi tungimist inimrakkudesse. Lépine uskus, et samasugust lähenemist võiks kasutada ka surmavate haiguste puhul.

2012. aastal viis ettevõtte läbi linnugripi ravimi kliinilisi uuringuid ja 2015. aastal tegi koostööd Maailma Terviseorganisatsiooni ning Euroopa Raviametiga, et leida võimalusi ebola ravimiseks. 2017. aastal hakkas ettevõtte tegema koostööd Prantsuse kaitsevägega, et töötada välja vastumürk väga surmava taimset päritolu biotoksiini jaoks. Kõik ravivõimalused olid küll lootustandvad, kuid ükski neist ei leidnud suurt turgu. Enne pandeemiat ei tegelenud Euroopa aktiivselt võimalike ohtudega, mida võib kujutada biorünnak või uut tüüpi nakkushaigus. See oli erinev USA suhtumisest; USA hakkas pärast 11. septembri rünnakuid finantseerima biotehnoloogia idufirmasid, mis tegelesid ravivõimaluste väljatöötamisega. „Euroopas polnud tavaks valmistada bioloogiliste ohtudega võitlemiseks,“ ütleb Fabentechi tegevjuht Sébastien Iva.

Siis saabus COVID-19.

„See oli paradigma nihe, sest kõik ELi liikmesriigid ja ELi institutsioonid hakkasid tegema selliste ohtudega seotud ettevalmistusi,“ ütleb Iva, kes liitus Fabentechiga 2020. aastal just siis, kui kujunes välja pandeemia. „Selle jaoks hakati eelarveid eraldama.“

Bioloogilisteks ohtudeks valmistumine

Üheks selliseks eelarve eraldiseks oli HERA Invest, mis on Euroopa Komisjoni uue tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutuse (HERA) pakutav rahastus. Euroopa Komisjon lõi HERA 2021. aastal. Üheks selle ülesandeks on toetada Euroopa ettevõtteid ja teadustegevusi, mis tegelevad antimikroobikumiresistentsuse, biokaitse ja pandeemiaks valmisoleku küsimustega.

Euroopa Investeerimispank allkirjastas 2024. aasta oktoobris lepingu, millega annab Fabentechile 20 miljoni euro suuruse riskikapitalilaenu. See on esimene HERA tehtud investeering. Fabentech kasutab neid rahalisi vahendeid, et arendada edasi originaalsest Sanofi Pasteuri tehnoloogiast välja kasvanud FabShieldi polükloonsete antikehade ravimit ja laiendada ravivahendite tootmist, millega saaks ravida mitmesuguseid patogeene, nagu Nipah' viirus ja alamperekonna *Sarbecovirus* viirused, mille hulka kuulub ka COVID-19, ning samuti arendada taimset päritolu toksiinide vastumürke. „Meie jaoks on HERA vankumatu liitlane, kes aitab meil kõigil valmistada tulevasteks bioloogilisteks ohtudeks, olgu need siis tahtlikud terroristlikud bioloogilised rünnakud või loomulikult tekkivad epideemiad või pandeemiad,“ ütleb Iva.

Fabentech juhib konsortsiumi e-Fabric, kuhu kuuluvad Euroopa ülikoolid ja ettevõtted, mis töötavad välja ravimeid alamperekonna *Sarbecovirus* viiruste ravimiseks, mis Maailma Terviseorganisatsiooni kohaselt kujutavad endast suurt riski ja võivad põhjustada järgmise pandeemia. SARS-CoV-2 – COVID-19 põhjustanud

viirus – kuulub alampererkonda *Sarbecovirus*. Konsortsium, mis tegeleb Fabentechi polükloonsete antikehade ravimitel põhinevate ravimite väljatöötamisega, sai 2024. aasta jaanuaris Euroopa Komisjoni programmi „Euroopa horisont“ raames 7,7 miljoni euro suuruse toetuse.

„HERA ja Euroopa Komisjon oli juba määranud nende rahaliste vahendite sihtotstarbelise kasutamise,“ ütleb Euroopa Investeeringuspanga laenuametnik Henri-François Boedt, kes tegeles Fabentechi investeeringuga. „Ja nad tegelevad teadustööga, mis on seotud teemaga, mida tuleb põhjalikult uurida ning mille jaoks on vaja olulisi finantseeringuid.“

Pandeemia: COVID-19

Kui Iva 2020. aasta juulis Fabentechiga liitus, siis ütles ettevõtte juhatus talle, et firma peab keskenduma tähelepanu keskmes olevatele COVID-19 ravivõimalustele. ELi rahastuse toel töötas Fabentech kiiresti COVID-19 ja selle variantide jaoks välja polükloonsete antikehadega ravimi, mille nimi oli FabenCOV. COVID-19 vaktsiinide välkkiire väljatöötamine ja viiruse muteerumine vähendas mõnel määral nõudlust selle ravimi järele, kuigi see oli teadaolevate COVID-19 variantide neutraliseerimise osas paljutootav.

Kuid ilmselgeks oli saanud tõsiasi, et Euroopa peab suutma tuvastada muid surmavaid viiruseid, mis võivad kiiresti kasvada pandeemiaks, ja samuti tuleb luua võimalike ravimite varud. Paljud COVID-19 ravimid kasutavad väga täpselt sihitud monokloonseid antikehasid, mis seovad ennast SARS-CoV-2 viiruse pinnal oleva ogavalguga ning takistavad viiruse raku tungimist. Viiruse muteerudes kaotavad paljud sellised ravimid aga oma efektiivsuse.

Polükloonaalse antikehaga ravim läheneb viirusele või toksiinile aga laiemalt. See tuvastab ja sihhib antigeeni mitmesuguseid retseptoreid või epitoope. Antigeenid on tüüpiliselt viiruse või toksiini pinnal olevad valgud, lipiidid või nukleiinhapped. Polükloonsed antikehad seonduvad ühe antigeeni mitme piirkonnaga (epitoobiga). Epitoobiga seondues neutraliseerivad antikehad tõhusalt viiruse või toksiini, sest ei lase sellel inimrakku siseneda ning infektsiooni või haigust põhjustada. „Polükloonne ravim püüab viirust iga külje ja nurga alt,“ räägib Iva. „Viiruse muteerudes ei suuda monokloonsed ravimid enam väga hästi viiruse külge kinnituda, nii et ravim pole väga tõhus. Polükloonne ravim suudab endiselt antigeeni mõne piirkonna külge kinnituda ja saab seega viirust või toksiini neutraliseerida.“

“**HERA on tõesti vankumatu liitlane, kes aitab meil kõigil valmistada tulevasteks bioloogilisteks ohtudeks, olgu need siis tahtlikud terroristlikud bioloogilised rünnakud või loomulikult tekkivad epideemiad või pandeemiad.**”

1
miljard
eurot

Esbjergi sadam Taanis on juba praegu oluline avamere tuuleenergiatööstuse jaoks. Nüüd on sellel ka julgeoleku tagamise roll.

3

JULGEOLEK JA KAITSE

“ Meil on oluline roll Euroopa julgeoleku ja kaitse tugevdamises, finantseerides kriitilise tähtsusega taristuid ning toetades ettevõtteid, kes edendavad selle sektori innovatsiooni. Investeerides küberjulgeolekusse, kahesuguse kasutusega tehnoloogiatesse ja vastupidavasse taristusse, tugevdab Euroopa Investeeringuspank Euroopa Liidu võimekust lahendada julgeolekuprobleeme ning kaitsta oma inimesi. Meie sihipärane finantseerimine võimaldab Euroopa tööstustel arenevatele ohtudele reageerida ja turvalist autonoomset Euroopat toetada. ”

Timo Kiiha, EIP tehingute osakonna avaliku sektori laenude juht (Austria, Saksamaa ja Põhjamaad)

ESBJERGI UUS ARENG

Taani sadam hakkab teenindama sõjalaevu ning avamere tuuleenergia tööstust

Kõigest 156 aasta vanune Esbjergi sadam on suhteliselt noor, kui seda võrrelda Taani või Euroopa teiste sadamatega, mis on tegutsenud juba sadu või isegi tuhandeid aastaid. Kuid oma suhteliselt lühikese tegevusaja jooksul on Taani läänerannikul asuv Esbjerg elanud läbi mitu uuestisündi, et teenindada erinevaid tööstuseid, alustades 1800. aastatel kariloomadega, jätkates 1920. aastatel kalandusega ning seejärel 1960. ja 1970. aastatel avamere nafta- ja gaasitööstusega. Nüüd, kus Euroopa seisab silmitsi uute väljakutsetega, alates dekarboniseerimisest ja lõpetades geopoliitiliste ohtudega, on Esbjerg valmis järgmiseks übersünniks.

„Märkasime lähenevaid muudatusi mõne aasta eest,“ ütleb sadama direktor Dennis Pedersen. „Põhjameres asuvad avameretuulepargid on Euroopa energiasüsteemide ümberkujundamisel keskse tähtsusega, kuid peame selle jaoks tegema olulisi investeeringuid taristusse.“

„Kui 2022. aastal toimus Venemaa sissetung Ukrainasse, siis mõistsime, et me ei pea muretsema ainult dekarboniseerimise, vaid ka Euroopa julgeoleku pärast.“

Esbjergil on juba oluline roll avamere tuuleenergia tööstuses, kus valdkonna liidriteks on Taani ettevõtted, nagu Vestas. Sadam, mis kuulub üleeuroopalisse transpordivõrku ning mis on väga hästi ühendatud raudtee- ja maanteevõrguga, on juba täitnud olulist rolli Põhjamere 59 meretuulepargi projekti puhul.

Valmis laienema ...

Avameretuulikud muutuvad aga üha suuremaks ja gigantsemaks.

Sadamasse viivaid ringristmikke on juba kohandatud selleks, et ülipikad sõidukid saaksid neid otse läbida. Teada-tuntud tuulise piirkonna uute tuulikute labad on nüüd aga juba enam kui 100 m pikkused, mis tähendab, et nende tuulikute läbimõõt ja kõrgus on ligikaudu kaks korda suurem kui eelkäijatel. See tähendab, et need on kõrgemad kui Londoni Gherkini kõrghoone.

Selliste hiiglaslike konstruktsioonide transportimine ja monteerimine nõuab spetsiaalseid vahendeid ning palju ruumi. Selle toetamiseks investeerib Esbjergi sadam uue 57-hektarise terminali ehitamisse – see on suurem kui 106 jalgpalliväljakut.

... ja minema sügavamale

Euroopa julgeoleku- ja kaitsevajaduste paremaks teenindamiseks süvendab sadam ka oma laevakanalit.

NATO laevad on sadamat varem kasutanud selleks, et transportida USA-st soomussõidukeid, nagu M1 Abramsi tankid ja M2 Bradley jalaväe lahingumasinad. Selle aasta juunis liikusid läbi sadama üle 700 USA sõjaväe 1. soomusbrigaadi lahingurühma masina ja 2021. aastal rohkem kui 300 USA sõjaväe rahvuskaardi 81. Strykeri brigaadi üksust.

Kuid sadama laevakanal on liiga madal selleks, et teenindada transpordilaevu siis, kui neil on täislast või kui on mõõnaaeg.

“Avamere tuuleenergia õitseng kestab mitu aastakümnet.”

Kahesuguse kasutusega investeering

Esbjergi sadama puhul pakub kahesugusele kasutusele keskendumine mitmeid eeliseid.

„Avamere tuuleenergia õitseng kestab mitu aastakümnet,” ütleb Pedersen. „Meie investeerimiskava võimaldab meil tugevdada oma positsiooni selles sektoris ja aidata kaasa Euroopa energiapöördele. Lisaks valmistab see meid ette tulevikuks, avades uusi mereteid USAsse.”

Suurendades oma rolli NATO transpordikeskusena, saab sadam juurepääsu Euroopa Liidu ja selle investeerimisharu, Euroopa Investeerimispanka, olulistele rahalistele vahenditele. Nende hulka kuuluvad Euroopa ühendamise rahastu ja Taani valitsuse toetused ning 115 miljoni euro suurune laen Euroopa Investeerimispangalt, mis on eraldanud 8 miljardit eurot selleks, et toetada Euroopa Liidu Euroopa strateegilist julgeolekualgatusi.

Julgeoleku ja kaitse investeering

ELi valitsused tahavad, et Euroopa Investeerimispank suurendaks Euroopa julgeoleku ja kaitse toetusi. Selle tulemusel muutis EIP selle sektori toetamise oma prioriteediks, kohandades laenukriteeriume ja sisemisi protsesse ning eraldades ka rohkem rahalisi vahendeid. 2024. aastal lõi pank julgeoleku- ja kaitseprojektide jaoks ühtse kontaktpunkti, et ettevõtetele oleks lihtsam juurdepääs EIP rahastusele ja nõustamisteenustele.

„Antud juhul on tegemist selge kahesuguse kasutuse juhtumiga,” ütleb Euroopa Investeerimispanka transpordisektori spetsialist Txema Urrutia Aldama. „Tõenäoliselt on tegu esimese ulatusliku kahesuguse kasutusega taristuprojektiga, mida me oleme toetanud.”

EIP JULGEOLEKU JA KAITSE PROJEKTIDE ÜHTNE KONTAKTPUNKT

2024. aasta julgeoleku- ja kaitsetööstuse tegevuskava raames lõi Euroopa Investeerimispanka Grupp ühtse kontaktpunkti julgeoleku- ja kaitseprojektide jaoks, mis hõlmab ka spetsiaalset julgeoleku- ja kaitsebürood ning EIP Grupi kaitsevaldkonna ekspertide võrgustikku. See algatus pakub Euroopa julgeoleku- ja kaitsektorile lihtsustatud rahalist tuge, ekspertabi ning täiustatud juurdepääsu EIP Grupi rahastamisvõimalustele. Eesmärgiks on kiirendada Euroopa strateegilise julgeolekualgatuses saadava 6 miljardi euro investeerimist ning suurendada täiendavalt EIP Grupi tuge Euroopa julgeoleku- ja kaitsektorile. Klientidele ja välisele sidusrühmadele mõeldud ühtne kontaktpunkt lihtsustab ja hõlbustab juurdepääsu EIP Grupi kõigile rahalistele ja tehnilistele ekspertteadmistele. See on avatud kõigile Euroopa Liidus asutatud ettevõtetele või innovaatoritele, kes tegutsevad julgeoleku- ja kaitsetööstuses. 2024. aasta maist kuni oktoobrini tegeles see enam kui 200 potentsiaalse kliendi päringuga, kus küsiti selgitusi definitsioonide, valikukriteeriumide ja finantseerimistingimuste kohta.

38,2
miljardit
eurot

Poola majandusele on
väga oluline
moderniseerida
raudteeühendus
Gdyniaga.

4

NÜÜDISAEGNE ÜHTEKUULUVUS- POLIITIKA

“ Ühtekuuluvuspoliitika on liim, mis hoiab meie ühiskonda koos. Meil on Euroopa Liidus keskne roll ühtekuuluvuse edendamisel, rahastades projekte, mis vähendavad piirkondlikku ebavõrdsust, toetades jätkusuutlikku arengut ning tõhustades majanduslikku ja sotsiaalset lõimumist. ”

Romolo Isaia, EIP tehingute Sloveenia, Horvaatia ja Itaalia ettevõtete laenude juht

“ Meie ühtekuuluvuspiirkondade transporditaristu projektid loovad elanikkonna jaoks uusi majanduslikke võimalusi. Näiteks võimaldab Koscierzyna ja Gdynia vahelise raudtee moderniseerimine suurendada sadama ja sisemaa vaheliste veoste mahtu. Tulemus: majandus areneb ja samal ajal väheneb süsinikujalajälg ning sõltuvus rohkem saastavatest transpordiliikidest. See muudab linnakeskuse rongiliini lähistel asuvate elanike jaoks ligipääsetavamaks ning toetab keskkonnahoidlikku liikuvust. ”

Max Jensen, EIP projektide osakonna liikuvuse valdkonna juht

“ Meie panus ühtekuuluvuspoliitikasse toetab näiteks Ostrava linna uue kultuuri- ja muusikataristu investeeringuid. Tšehhi linn koges süsinikuvaesele majandusele ülemineku tõttu tõsiseid raskuseid, sest selle käigus suleti kaevandusi ja rasketööstuse sektoris toimus majanduslangus. Toetame kultuuri- ja loomemajanduse keskust, et aidata kaasa Morava-Sileesia piirkonna uue majandusliku arengu mitmekesistamisele. ”

Manuel Dueñas, Kesk- ja Kagu-Euroopa avaliku sektori laenude osakonna juhataja

RASKE OTSUS

Ischia ülesehitamine pärast laastavat maavärinat ja maalihet

Maalihe on Napoli lahe Ischia saare Casamicciola Terme valla jaoks terav mälestus. „Kohe oli selge, et juhtunud on midagi traagilist,“ ütleb linnapea Giosi Ferrandino. „Linna keskele jõudnud mudaste rusude hulk näitas mäe maalihke ulatust ja selle põhjustatud purustuste mastaapi.“ 2022. aastal põhjustasid paduvihmad Mount Epomeol maalihke, mis pühkis oma teelt maju ja lohistas merre autosid. Selle käigus hukkus 12 inimest, nende hulgas 3-nädala vanune beebi. Kõik see juhtus vaid viis aastat pärast seda, kui 4,0-palline maavärin raputas kogu Ischia saart, mille tõttu hukkus kaks naist ja tuhanded elanikud pidid evakueeruma.

Maavärina ja maalihke järgne ülesehitus on hiiglaslik ülesanne. „Aitame Ischiat tagades, et Itaalia valitsusel on ülesehituse protsessi ajal vajaduse tekkides juurdepääs rahalistele vahenditele,“ ütleb Euroopa Investeeringispanga vanem-laenuametnik Claudia Barone, kes tegeles 2024. aasta novembris Itaalia majandus- ja rahandusministeeriumi poolt allkirjastatud 150 miljoni euro suuruse laenuga. Selle eesmärk oli võimaldada taastada maavärina ning maalihke tõttu kannatada saanud avalikku taristut ja eraomandisse kuuluvaid hooneid. See on esimene osa 1 miljardi euro suurusest finantspaketist.

Turvalisem, vastupidavam ja jätkusuutlikum ülesehitamine

Ischia on idülliline saar, mis on tuntud oma soojaveeallikate, puutumatute randade ning maalilise maastiku poolest. Kuid saart ohustavad maavärinad. Probleem on aastate jooksul süvenenud, sest maju ja muid hooneid on ehitatud ebaseaduslikult, näiteks piiratud või ohtlikele aladele, sh jõesängidesse. Selle tagajärjel suudavad puud ja maapind vähem vett imada, mille tagajärjeks on üleujutused. Vee äravoolule kaasa aitavad looduslikud veeteed on blokeeritud hoonetega ning need veeteed on puhastamata ja täitunud prahiga.

Casamicciola Terme on maalihete suhtes eriti haavatav. Ülesehitustööd on kestnud nüüd aasta aega. Enamik 8000 elanikust saab oma kodud renoveerida. Kuid 20% peavad kolima saarel teise asukohta. „See on raske otsus, aga see on elanike turvalisuse huvides,“ ütleb Giovanni Legnini, kes on maavärinajärgse ülesehituse erakorraline volinik ja Ischia saare maalihke hädaolukorra delegeeritud volinik.

Euroopa Investeeringispank pakkus kohalikele ametivõimudele innovaatilist uuringut, mille käigus analüüsitakse kliimariske ja kliimamuutustest tingitud haavatavust. See uuring on esimene sellist tüüpi uuring Itaalias ning annab soovitusi selle kohta, kuidas ülesehitamist jätkusuutlikult planeerida, projekteerida ja ellu viia. „Ischia taastub, vähendades algse katastroofini viinud riske ja avaldades protsessi käigus positiivset mõju,“ ütleb Euroopa Investeeringispanga vaneminsener Marco Cecchetto.

ÜLEMINEK KATUSTELE

Logistikaettevõtte WDP varustab oma laohooned elektrisõidukite laadimisjaamadega ning paigaldab katustele päikesepaneelid, aidates nii rentnikel üle minna rohelisele energiale

Warehouses de Pauw (WDP) on Belgia juhtiv logistikakinnisvara ettevõtte, mis paigaldas oma laohoonete katustele esimesed päikesepaneelid 2008. aastal. „Paigaldatud seadmed olid üsna väikesed ega katnud kogu katust,“ ütleb WDP finantsjuht Charlotte De Troyer, kes selgitab, et sel ajal ei kasutanud rentnikud nii palju elektrit kui praegu. Kui aga elektritarbimine kasvas, mida kiirendas osaliselt ka Venemaa sissetung Ukrainasse 2022. aastal ja sellele järgnenud energiakriis, siis otsustas WDP oma strateegiat muuta. „Logistikaprotsessid on üha enam elektrifitseeritud, seda eriti transpordi osas,“ ütles De Troyer. „Selle ülemineku tulemusel kasvab järgnevatel aastatel jooksul elektritarbimine kolm või neli korda.“

Selle nõudluse täitmiseks paigaldab WDP Rumeenias, Belgias ja Madalmaades oma laohoonete katustele päikesepaneelid, mis katavad kogu katusepinna. Need seadmed suurendavad WDP päikeseenergia tootmist 2024. aastal toodetud 180 megavatilt 2027. aastaks kuni 350 megavatini. WDP paigaldab oma laohoonete juurde ka 480 elektrisõidukite laadimisjaama, et laadida kaubikuid, mille abil toimub logistikakeskuste ja sihtkohtade vaheline kaubavedu.

Selline taristu on kulukas, mistõttu allkirjastas Euroopa Investeerimispank juulis WDP-ga projekti rahastamiseks 250 miljoni euro suuruse laenulepingu.

Euroopa tarneahela keskkonnasäästlikumaks muutmine

Kui WDP toodab oma katustel rohelist energiat, siis müüb ta seda oma rentnikele. Selle elektri kasutamine laohoonete töös hoidmiseks vähendab CO₂ heidet mõõdukalt, kuid mõju võib olla tohutu, kui seda elektrit kasutatakse elektriliste kaubaautode jaoks. „Kaubikud sõeluvad pidevalt sisse ja välja, nii et kui saame aidata neil klientidel oma transpordi elektrifitseerida, siis on sellel märkimisväärne mõju,“ ütleb De Troyer.

WDP projekti sarnastel projektidel on oluline roll Euroopa CO₂ heite vähendamisel ja 2050. aastaks CO₂-neutraalsuse saavutamisel. WDP on üks mitmest päikesepaneelide paigaldamise projektist, mille Euroopa Investeerimispank on hiljuti koostöös logistikafirmadega ette võtnud. Euroopa Investeerimispanka energiasüsteemide ümberkujundamise projektide juhtivinsener David González García nõustub sellega. „Selle projekti muudab eriliseks asjaolu, et kasutatakse maad, mis on juba kasutuses, nii et selle jaoks pole vaja uut maapinda hõivata,“ räägib García. „Laohooned on juba olemas ja nüüd lisatakse lihtsalt nende katustele päikesepaneelid. Lisaks on see suuteline ka tegelikult elektrivõrku toetama.“

“ Järgnevatel aastatel elektrinõudlus kolme- või neljakordistub. ”

TAASTUVENERGIA LAIENDAMINE

Elektro Ljubljana võtab ette oma elektrivõrgu moderniseerimise ja kiirendab energiapööret

Sloveenia suurim elektrijaotusvõrgu ettevõtte Elektro Ljubljana võttis ette keerulise ülesande moderniseerida ja laiendada riiklikku võrku, et aidata kaasa riigi kliimaeesmärkide täitmisele. Elektro Ljubljana elektritaristu katab 30,4% riigist ning ulatub Kesk- ja Kagu-Sloveenia igasse punkti. „Plaanitud investeeringud võimaldavad arendada elektrijaotusvõrku isegi kaugetel äärealadel,“ räägib juhatuse esimees Urban Likozar. „Toetame sellega meie riigi nende piirkondade majanduslikku ja sotsiaalset progressi, mis muidu arenevad linnadega võrreldes aeglasemalt.“

See on oluline samm Sloveenia jaoks, mis on teinud taastuvenergia valdkonnas olulisi edusamme. Suurenev osa selle elektrist pärineb hüdro- ja päikeseenergiast. Sloveenia riiklik energia- ja kliimakava näeb ette, et 2005. aasta tasemetega võrreldes tuleb 2033. aastaks vähendada kasvuhooenergia tootmist heitkoguseid 55% võrra ning 33% kogu elektritarbimisest peab tuginema taastuvatele energiaallikatele.

“**Inimesed hakkavad oma elektritarbimisele rohkem tähelepanu pöörama.**”

„Selle projekti üheks kõige huvipakkuvamaks aspektiks oli asjaolu, et see aitab lahendada Sloveenia pakilist nõudlust sellise energiataristu järele, mis suudaks integreerida taastuvenergia allikaid, eriti päikeseelektrisüsteeme,“ räägib Euroopa Investeeringupanga vanemlaenuametnik Katja Belsak. „Fotogalvaaniliste seadmete populaarsuse äkiline kasv on pannud võrgu suure koormuse alla, mis põhjustab ülekoormatud taristuga piirkondades viivitusi ja koormuse avariilist vähendamist.“

See kehtib eriti äärealade kohta. 2024. aasta septembris allkirjastas Euroopa Investeeringupank 50 miljoni euro suuruse laenu Elektro Ljubljanale, et see saaks Kesk- ja Kagu-Sloveenias elektrijaotusvõrku laiendada ning uuendada.

Taastuvenergia edendamine

Elektro Ljubljana uuendab õhuliine, paigaldab maa-aluseid kaableid ning renoveerib trafosid ja alajaamu. Sellised seadmed nagu nutiarvestid, elektrisõidukite laadimisjaamad ja soojuspumbad rahuldavad paremini energiavajadust puhta energia ning digitaalsete tööriistade abil. „Inimesed hakkavad oma elektritarbimisele rohkem tähelepanu pöörama ja igapäevane tarbimine ühtib kliimaeesmärkidega,“ ütleb Belsak. „Kohaliku taristu täiustamise ja globaalsete kliimaeesmärkide vaheline seos on praktiline ning inspireerib liikumist jätkusuutliku arengu suunas.“

See projekt aitab Sloveenial minna üle puhtamale energiale, vähendab keskkonnamõju ning lihtsustab elektri kasutamist nii transpordi-, tööstus- kui ka muudes sektorites. Sloveenia elektrivõrk muutub töökindlamaks ja tõhusamaks, hoides elektrihinnad samas soodsas tasemel. Lisaks toetab see majanduslikku ja sotsiaalset sidusust, tagades kogu Sloveenias ühesuguse juurdepääsu modernsele energiataristule.

TEE MERENI

Poola ettevõtte uuendab ja elektrifitseerib 90 km pikkust raudteed, edendades kaubatransporti Gdyniasse ning suurendades sadama ja laiema piirkonna vahelist reisijate transporditeenust

Aleksandra Merchel-Koter kuulis üles kasvades lugusid sellest, kuidas tema isa ja vanaisa raudteel töötasid. „Rongid on olnud osake minust juba alates lapsepõlvest.“ Seetõttu otsustas ta käia oma isa ja vanaisa jälgedes ning omandas Gdański Tehnikaülikoolis raudteeinseneri kraadi. Täna töötab ta ettevõttes PKP Polskie Linie Kolejowe projektidirektorina ning soovib muuta Poola raudteevõrgustikku paremaks ja tihedamaks. Merchel-Koter on juba üle aastakümne töötanud talle südame- ja kodulähedase projektiga – see on Põhja-Poola linnu Koscierzyna ja Gdynia ühendava 90 km pikkuse raudteeliini 201 moderniseerimine. Projekti eesmärgiks on lisada teine rööpmestik ja elektrifitseerida liini, et parandada kaubatransporti Gdynia tiheda liiklusega sadamasse. Need muudatused aitavad vähendada ka paralleelsete rööpmestike ülekoormust ning parandavad transporti kohalike elanike jaoks. „See rongiliin rajati 1920. aastatel ja kavandati esialgu kahe rööpmeliseks,“ selgitab Merchel-Koter. „Nüüd tegutseme selle nimel, et taastada selle algne sihtotstarve.“

Euroopa Investeeringuspank toetab projekti 480 miljoni euro suuruse laenuga, mille leping allkirjastati 2024. aasta juulis. See projekt on oluline faas mitmeetapilises kavas, mille käigus uuendatakse raudteed, mis ühendab Bydgoszczit kolmiklinna piirkonnaga, kuhu kuuluvad Gdańsk, Sopot ja Gdynia.

Elutähtis ühendus Põhja-Poola jaoks

Liini 201 moderniseerimine suurendab rongide läbilaskevõimet ja võimaldab saavutada suuremaid kiiruseid. Seda võimalust pakub kahe rööpmeline lahendus, mis lisab teise rööpmestiku paralleelselt olemasoleva rööpmestiku kõrvale, tänu millele saavad rongid samaaegselt mõlemas suunas sõita. „Tihe ühendus Gdynia sadamaga on ülioluline mitte ainult selle piirkonna, vaid kogu riigi jaoks,“ ütleb Merchel-Koter.

“**Tugev ühendus Gdynia sadamaga on ülioluline kogu riigi jaoks.**”

Euroopa Investeeringuspanga laen võimaldab ettevõttel PKP Polskie Linie Kolejowe oma ambitsioonikat projekti ellu viia. Tänu sellele investeeringule saab ettevõtte ehitada uusi jaamu ja olemasolevaid uuendada ning see võimaldab tulevikus paigaldada Euroopa rongijuhtimissüsteemi – see on standardne raudtee signaalsüsteem, mis parandab ohutust, koostalitlusvõimet ja tõhusust terves Euroopa raudteevõrgustikus. „See projekt julgustab inimesi rohkem raudteetransporti kasutama ja suunama kaubavedu maanteelt raudteele,“ ütleb Euroopa Investeeringuspanga laenuametnik Adam Gephart, kes töötas selle kokkuleppega. „Kuna see asub vähemarenenud piirkonnas, siis aitab see parandada regionaalarengut ja annab parema juurdepääsu kestlikule transpordile.“

8,7
miljardit
eurot

Kui kaevandused suleti, oli Ostraval raskusi uue identiteedi leidmisega. Uus linnaprojekt võtab arvesse Tšehhi linna kultuuripärandit ja vaatab tulevikku.

5

SOTSIAALNE TARISTU

“

Ehitame igal aastal tulevaste põlvkondade jaoks vastupidavaid linnu, rajame taskukohaseid sotsiaaleluruume ning osutame jätkusuutlikke linnateenuseid. Teeme tihedat koostööd oma panganduspartneritega, et strateegilised investeeringud jõuaksid võtmetähtsusega taristusse, tervishoidu, haridusse ja eluasemetesse kogu Euroopas. Olen uhke, et näen, kuidas meie töö tulemuseks on projektid, mis tekitavad majanduskasvu, töökohti ja edasiminekut kõigi eurooplaste hüvanguks. ”

Gemma Feliciani, EIP tehingute osakonna finantsasutuste valdkonna juht

“

Investeerimine meie laste haridusse – teisisõnu meie tulevikku – on ainulaadne võimalus meie õitsengu ja vabaduse ees seisvate raskuste ületamiseks. Pangal on oluline roll kõigi haridustasemete toetamisel ja Euroopa üliõpilaste oskuste parandamisel. Näeme kasvavat vajadust investeerida kõrgharidusse, eriti üliõpilaste majutusse, et pakkuda ebasoodsa sotsiaal-majandusliku taustaga üliõpilastele võimalust haridusteed jätkata ja oma annet täiel määral realiseerida. ”

Patricia Castellarnau, EIP projektijuhtimise osakonna hariduse ja avaliku sektori teadusuuringute valdkonna juht

RUUMIDE KASV

Küprose üliõpilastel on raskusi taskukohase eluaseme leidmisega. Ülikool ja omavalitsus ehitavad probleemi lahendamiseks jätkusuutlikke majutuskohti

Konstantinos Karseras tahtis kolida Limassoli, et alustada Küprose Tehnikaülikoolis multimeedia ja graafilise kunsti õpinguid. COVID-19 pandeemia liikumiskiirangud sundisid teda oma plaani ootele panema. 2022. aastal, kui ülikool taas ukсед avas, tekkis Konstantinosel ootamatu raskus – leida peatuspaik Limassolis. „Kolm kuud liikusin iga päev Paphosest Limassoli, et käia loengutes ja jätkata õpinguid,“ ütles ta. „Pidin seda tegema, sest kortereid polnud palju saada, või polnud need meile, tudengitele, taskukohased.“

Pärast kuid kestnud otsinguid õnnestus Konstantinosel lõpuks eluase leida. Sama probleemi ees seisavad aga sajad tudengid, kes igal aastal ülikooli astuvad. Nii on Küprose Tehnikaülikool otsustanud rajada taskukohase üliõpilaskodu ning uuendada oma ülikoolilinnaku taristuid Paphoses ja Limassolis. Projektiga luuakse enam kui 700 uut üliõpilaskodu kohta ning laiendatakse ülikooli õppe-, teadus- ja sporditaristuid. „Selle algatusega pakume majutust kolmandikule meie bakalaureuseõppe üliõpilastest, mis on kõrgeim ühiselamukohtade kättesaadavus Küprose ülikoolide seas,“ ütles ülikooli rektor Panayotis Zaphiris.

Euroopa Investeeringuspank allkirjastas 2024. aastal 125 miljoni euro suuruse laenu, et aidata ülikooli ja Paphose omavalitsust nende ambitsioonikate projektidega ning tagada kavandatavate üliõpilaskodu kohtade jätkusuutlikkus ja vastavus kõrgeimatele standarditele.

„Üliõpilased on väga rahul,“ ütles Karseras, kes on nüüd üliõpilaste esindaja ülikooli nõukogus, et aidata teisi, kes kogevad samu raskusi. „See, et ülikool pakub nii majutust kui ka haridust, on kõrghariduse omandamise üks meeldivamaid aspekte tänapäeval.“

Tudengite majutamine tervel mandril

2024. aastal investeeris Euroopa Investeeringusfond üle 50 miljoni euro, et toetada üliõpilaste majutuskohtade arendamist Kesk- ja Ida-Euroopas. Euroopa Investeeringuspank rahastas teisi suuri üliõpilaste majutamise projekte, rõhutades probleemi kasvavat tähtsust. Need projektid hõlmavad järgmist:

- haldus-, õppe- ja teadustaristu ning uute üliõpilaskodude ehitamine ja renoveerimine Camerino ülikoolis Itaalias;
- Grigore T. Popa meditsiini- ja farmaatsiaülikooli kaasajastamine lasis Rumeenias koos uute üliõpilaskodude ja teadustaristu ehitamisega;
- teadustaristu renoveerimine, laiendamine ja ehitamine Kataloonia piirkonnas Hispaanias;
- põhikoolide ehitamine ja renoveerimine Rhone'is Prantsusmaal.

PALJU RUUME RENTIMISEKS

Viini vana Nordbahnhofi kvartal demonstreerib, kuidas Austria näitab teed taskukohaste eluasemete osas

Viini vana lammutatud Põhjaraudteejaamaga ühendatud 85-hektarilise mahajäetud kaubahoovi alale rajatakse Kesk-Euroopa üht suuremat linnauuendusprojekti. Uues asumis paiknevad kontorid, restoranid, haljasalad, konverentsikeskus ja avalik parkla, mis töötavad täielikult oma päikesepaneelidel, ning tuhanded uued korterid, mis on rajatud ümber linnaloodusena tühjaks jäetud 10-hektarilise pargi. Paljudes linnades oleksid nii kõrgetasemelises uusarenduses asuvad korterid keskmist palka teenivatele inimestele kättesaamatud. Suur osa taaselustatud Nordbahnhofi linnaosa uutest eluasemetest on aga tavalistele Viini inimestele taskukohased. „Ma hindan tõesti elamist ilusas ja linna keskel paiknevas asumis, mis on väga rahulik ja võluv,“ ütleb Nathalie Stevanovic, kes elab Austria Erste Banki tütarettevõtte Österreiches Volkswohnungswerkile (ÖVW) kuuluvas korteris, mille arendust rahastas osaliselt Euroopa Investeerimispank. „See on eriti atraktiivne nooremale põlvkonnale.“

Taskukohase eluaseme kättesaadavus Viinis ja teistes Austria linnades on hoolikalt kujundatud süsteemi tulemus, mille puhul ligi pool elanikkonnast pigem rendib kui omab oma kodu. Viinis on üürnike osakaal koguni 75%.

Austria retsept

Austria lähenemise keskne osa on piiratud kasumiga korteriühistute idee. Ühistud pakuvad üüripindu tavaliselt 25% alla turuväärtuse jäävate hindadega. Austria eluasemepoliitika edule aitavad kaasa veel kaks tegurit: ligipääs taskukohasele maale ja stabiilne finantseerimisstruktuur. Arendajad saavad juurdepääsu esmaklassilisele maale, mis on sageli kohandatud üldkasutatavatest ruumidest, näiteks endised raudteesorteerimisjaamad. Vastutasuks peavad kuni 75% nende projektidest moodustama taskukohased eluasemed. Sellega tagatakse uusarendustes soodsate eluasemete püsiv pakkumine. Vahepeal tagavad pikaajalised fikseeritud intressiga laenud, näiteks Euroopa Investeerimispanka soodsate intressimääradega laenud, finantsstabiilsuse, mida on vaja madalate üüride säilitamiseks. „Meie ettevõtte eesmärk on pakkuda taskukohaseid eluasemeid,“ ütles ÖVW tegevdirektor Andreas Reiting. „Ennustatav pikaajaline rahastamine on eriti oluline, et saaksime tagada usaldusväärse üüritaseme ka siis, kui intressimäärad tõusevad.“

“**See on eriti atraktiivne nooremale põlvkonnale.**”

Euroopa Investeerimispank ja Erste Bank on viimase viie aasta jooksul eraldanud enam kui pool miljardit eurot laene taskukohaste eluasemete projektidele, millele lisandub 100 miljoni euro suurune laene energiatõhusate kodude ehitamiseks ja olemasolevate renoveerimiseks. 2024. aastal nõustus Euroopa Investeerimispank laenama Salzburger Sparkassele ja Tiroler Sparkassele, mis kuuluvad mõlemad Erste Banki kontserni, 175 miljonit eurot soodsate ja energiatõhusate üürikorterite jaoks Salzburgis ja Innsbruckis.

OSTRAVA KORDUSETTEKANNE

Ostrava loob oma uut imagot tipptasemel kontserdisaali ja kultuurimajaga, et muuta linn kaasaegseks metropoliks

Ostrava on linn, mida määratletakse tema pragmaatilise vaimu kaudu, ning Ostrava inimesed on tuntud otsekoheste ja sihikindlatena. Selline sirgjooneline lähenemine pälvis Ostrava Janáčeki filharmoonia tegevdirektori Jan Žemla tähelepanu, kui ta linna saabus. Uskudes kindlalt muusika muutvasse jõudu, inspireeris see teda alustama uut projekti, mis sütitab uuesti Ostrava kultuurielu.

Teekond algas, kui Žemla avastas, et orkester harjutab kultuurimajas, mis avati esmakordselt 1960. aastate alguses. „Hoone oli tehniliselt piiri peal ja vajas rekonstrueerimist,“ meenutas Žemla. „Tehnilisi probleeme oli palju, näiteks elekter ja vesi, mis tegid mängimise ja ettevalmistamise meie jaoks keeruliseks. Kriitiline oli orkestri jaoks hädavajaliku akustika puudumine.“

“**See tähendab Ostrava jaoks uut suunda.**”

Helilooja Janáčeki nimeline tunnustatud orkester vajas uut kodu ja Žemla otsis selleks toetust kohalikest võimudelt. See vallandas kultuurimaja renoveerimise ja selle laiendamise uue kontserdisaaliga. Uues kohas on ühendatud kaasaegne akustika ajaloo säilitamisega, pakkudes 1300 kohaga ruumi, mis on mõeldud kultuuri- ja haridustegevuste edendamiseks. „Meie eesmärk on luua midagi, mis ei teeni üksnes

kogukonda, vaid paigutab Ostrava ka Euroopa kultuurikaardile,“ ütles ta.

Euroopa Investeeringuspank toetab seda projekti 2024. aasta juulis Ostrava linnale eraldatud 2 miljardi Tšehhi krooni (84 miljoni euro) suuruse laenuga.

Üleminekupiirkonna toetamine

Tipptasemel kontserdisaali loomine koos kultuurimaja ulatusliku renoveerimisega nõuab mahukat rahastust, hoolikat planeerimist ja väga palju aega. Projekt sai lisaks toetust summas 500 miljonit Tšehhi krooni (21 miljonit eurot) Euroopa Liidu avaliku sektori laenuvahendist, mis on osa õiglase ülemineku mehhanismist.

„See on Tšehhis juhtprojekt, mis loob pretsedendi sarnastele projektidele üle kogu riigi,“ ütles Euroopa Investeeringuspanga laenuametnik Peter Chovan.

Ostrava oli oma rikkaliku tööstus- ja kaevanduspärandi tõttu varem tuntud kui Tšehhimaa „must süda“. Kui kaevandused 1990. aastatel suleti, oli linnal raskusi uue identiteedi leidmisega. „Asi ei ole ainult kontserdisaali ehitamises,“ ütles Euroopa Investeeringuspanga linnaarenduse vanemspetsialist Kamil Dörfler, kes oli kaasatud selle projekti arendamisse. „See tähendab Ostrava jaoks uut suunda, mis võtab omaks varasema kultuuripärandi ja vaatab samas tuleviku poole.“

EI MINGIT VASTURÄÄKIVUST

Eetiline pank toetab naiste juhitud ettevõtteid ja projekte vaesemates piirkondades ning tagab pagulastele õigused kogu Itaalias

See, et uut tüüpi laenuasutuse jaoks tuli leiutada mõiste „eetiline pank“, näitab, et moraalsed põhimõtted on viimane asi, millele enamik inimesi mõtleb, kui pankade teema jutuks tuleb. Mõned finantsasutused püüavad ometi selle stereotüübiga võidelda ja defineerivad ümber, mida tähendab pank täna. Banca Etica on suurepärase näide. Itaalia esimese eetilise finantspangana on selle eesmärk vedada revolutsiooni pangandussektoris. Oma viimase projektiga soovib Banca Etica aidata neid, kes on kõige haavatavamad majandusliku tõrjutuse suhtes: naised, pagulasi ja Itaalia vähemarenenud piirkondade ettevõtteid.

„Me võitleme selle idee eest, et sõna „eetiline“ kasutamine koos sõnaga „pank“ ei ole vastuoluline – see on reaalselt võimalik ning pakub ärivõimalust,“ ütleb Tommaso Rondinella, kes vastutab Banca Etica mõjumudelite ning sotsiaalse mõju ja keskkonnamõju hindamise eest. „Meie jaoks on see meie minevik, olevik ja tulevik.“

Oodatakse, et Banca Etica uus projekt stimuleerib investeringuid summas 168 miljonit eurot ja tekitab ühiskonnas positiivse dominoefekti. Euroopa Investeerimispank toetab seda 60 miljoni euro suuruse laenuga, mis eraldati 2024. aasta juulis.

Pagulaste vastuvõtukeskustel on võtmeroll sotsiaalse integratsiooni soodustamisel. Sageli on neil siiski raskusi vajaliku käibekapitali tagamisega. Banca Etica annab oma uue algatusega vähemalt 30% laenust, et hoida varjupaigataotlejate ja pagulaste vastuvõtukeskused töös, aidates pagulastel integreeruda ja tööturule siseneda. „Püüame toetada kindlat sissejuhatavat ja integratsiooniraamistikku,“ ütles Rondinella.

Toetus ja garantiid

Euroopa Investeerimispank pakub tehnilist tuge ka oma sotsiaalse kaasava rahastamise tehnilise abi programmi kaudu, et aidata Banca Etical ressursse tõhusamalt kasutada. InvestEU nõustamiskeskuse rahastatud programm on abistanud ligikaudu 60 mikrokreiidiga tegelevat asutust ja krediidasutust enam kui 20 ELi riigis, keskendudes suure sotsiaalse mõjuga investeringutele ning pakkudes abi investeringute planeerimisel ja projektide arendamisel.

2024. aasta augustis sõlmis Euroopa Investeerimisfond 200 miljoni euro suuruse garantiilepingu Banca Eticaga. InvestEU programmi raames võimaldab garantiid Banca Etical ka laiendada laenu tegevust keskkonnasõbralikele ettevõtetele, mis kavatsevad investeerida rohelisse ja kestlikku üleminekusse, kultuuri- ja loomesektoris tegutsevatele ettevõtetele ning erinevatele sektoritele, näiteks üliõpilastele, õppijatele ja haridusteenuseid osutavatele ettevõtetele.

6,4
miljardit
eurot

Taani Matr Foods valmistab lihaasendaja, mis imiteerib veiseliha sügavat maitset ja mahlast tekstuuri, ohustamata tervist või keskkonda.

6

PÕLLU- JA BIOMAJANDUS

“ ELi roheline kokkuleppe peaesmärk on üleminek säästlikumale põllumajandusliku toidutööstuse süsteemile, mis tagab kõigile tervisliku toidu, kiudained, bioenergia ja biomassi. Meie fookuses on toiduga kindlustatus, veemajanduse kerksus ning looduskaitse ja konkurentsivõime tugevdamine. Mõnede traditsiooniliste väärtusahelate jalajälge tuleb vähendada sellisele tasemele, et see on kooskõlas sektorile kehtiva vähese süsinikdioksiidiheite eesmärgiga, kasutades samas täielikult ära potentsiaali täiustada süsinikureservuaare ning suurendada bioloogilist mitmekesisust biomassis ja pinnases, et kompenseerida vältimatuid jääkheiteid. Igal aastal annab Euroopa Investeeringupank sektorile rohkem kui 5 miljardit eurot laenuühenduse finantseerimist, millest 70% jõuab pankade vahendatud krediidiliine pidi väärtusahelas tegutsevate põllumajandustootjate ja väikeettevõtetele. Seda täiendatakse võimendavate lisainvesteeringutega Euroopa Investeeringufondi kaudu. ”

Felipe Ortega Schlingmann, EIP projektijuhtimise osakonna biomajandusvaldkonna juht

“ Oleme pühendunud säästvatele energialahendustele, mis viivad ringmajandust edasi. Põllumajandusjäätmeid näiteks taastuvateks kütusteks muutes demonstreerivad meie projektid seda, kuidas ringmajanduse põhimõtted võivad vähendada heitmeid sektorites, kus süsinikdioksiidi heitkoguseid on raske vähendada ja mille süsinikujalajalg on suur, näiteks õhu- ja meretransport. Meie töö põllumajanduses ja biomajanduses tugevdab Euroopa energiaalast vastupanuvõimet ja loob kvaliteetseid töökohti. ”

Gilles Badot, EIP tehingute osakonna Pürenee poolsaare ja Aadria mere piirkonna laenujuht

VASTUPANUVÕIMET PARANDAV VEEHOIDLA

Kliimamuutused põhjustavad Kreetal ränki põudu. Uus veehoidla- ja niisutusprojekt leevendab neid mõjusid ja elavdab põllumajandust

Rethymnost lõunas asuvas Kreeta kohalikus omavalitsuses Amaris on ajalugu, kultuur ja majandus lahutamatult seotud viljaka oruga. Korduvad põuad, mis on kliimamuutuste tõttu tugevamaks muutunud, ohustavad piirkonna põllumajandust ja võivad viia kõrbestumiseni. Selle probleemi lahendamiseks kavatseb kohalik omavalitsus kasutada orgu läbivat Platyse jõge.

Koos Kreeka transpordi- ja taristuministeeriumiga on kohalikul omavalitsusel kavas ehitada veehoidla, mille läbilaskevõime on 21 miljonit m³, millel on üle 4350 hektari ulatuv niisutusvõrk ning ligi 20 km torusid. Selle eesmärk on parandada niisutust Rethymno prefektuuris, Messaras ja Heraklionis – piirkondades, mis asuvad saare põllumajandustootmise keskmes. „Tammi ehitus on hädavajalik vastus üha süvenevale vee piisavuse probleemile, eriti kliimamuutustest tingitud ränga põua korral,“ ütles projekti arendamisel põhirolli mänginud Amari linnapea Pantelis Mourtzanos. „Uus veehoidla võimaldab veevarusid efektiivselt hallata ning tagab püsiva veevarustuse põllukultuuride niisutamiseks.“

Euroopa Investeerimispank ja Euroopa Nõukogu Arengupank võtsid mõlemad endale kohustuse toetada seda olulist uut investeeringut Kreetal 80 miljoni euroga ning toetus eraldati 2024. aasta jaanuaris.

Kliimamuutused on muutunud reaalsuseks

Viimase kümnendi jooksul on Kreetal märgatud sademete koguse järsku langust ja äärmuslike põudade kasvu. 2023. aastal oli sademete kogus üksnes 40% normaalsest tasemest ja 2024. aasta algus oli samamoodi sademeteta. Samas on keskmine temperatuur võrreldes aastatega 1991–2020 tõusnud 0,5 °C võrra. Vee väiksem kättesaadavus, temperatuuri tõus ja kõrbestumine annavad märku, et kliimakriis mõjutab saart juba praegu. Sellel on saare elanikele rängad tagajärjed, see mõjutab elukvaliteeti ja kriitilise tähtsusega sektoreid, nagu turism ja põllumajandus.

Mõju tunnetavate alade seas on ka Faistos, teine Messara piirkonna omavalitsus. Seal kasvatatakse sadadel põldudel mitmesuguseid puu- ja köögivilju ekspordiks üle Euroopa, mis on elanike peamine sissetuleku- ja elatusallikaks. „Ilm on alati olnud ettearvamatu, kuid viimase viie aastaga on see muutunud nii tugevaks teguriks, et on hakanud meid hirmutama,“ ütles Faistose linnapea Grigoris Nikolidakis. „Kui me ei võta midagi ette, siis ei piisa meie inimestele olemasolevast veest.“

“ Ilm on alati olnud ettearvamatu, kuid viimase viie aastaga on see muutunud nii tugevaks teguriks, et on hakanud meid hirmutama. ”

ERINEVAT PÄRITOLU ÕLID

„Moeve'i 1 miljard eurot maksnud tehas muudab kasutatud taimeõlid ja jäägid biokütuseks, mida saab kasutada raskeveokites ja lennunduses

Kuum ja särisev toiduõli suudab maitsetud kartulid muuta krõbedateks ja maitsvateks friikartuliteks. Pärast saab sama õli veel biokütuseks töödelda, et kasutada seda veoki- või lennukikütusena. Kui toota piisavalt biokütust, siis hakkavad kõigi transpordiliikide süsinikeemissioonid vähenema, eriti valdkondades, kus süsinikdioksiidi heitkoguseid on raske vähendada, näiteks raskeveokid ja lennundus.

Hispaania ettevõtte Moeve ehitab Andaluusiasse Huelvasse teise põlvkonna biokütuste tootmisüksuse, mis suudab aastas muuta 600 000 tonni kasutatud rasvainete jääke, õlisid ja muid jäätmeid HVO biodiislikütuseks ja säästlikuks lennukikütuseks. See võrdub umbes 1%-ga kogu Euroopas kasutatavast lennukikütusest.

„See, mida me selles päris uues tehases toodame, on taastuvtoorainel põhinev diislikütus. See sisaldab täpselt sama molekuli nagu tavaline diislikütus või lennunduses kasutatav petrooleum,“ ütles Moeve'i, mille varasem nimi oli Cepsa, biokütuste valdkonna direktor Matteo Vaglio. „Ainus, mis muutub, on molekuli päritolu, mis ei ole mitte fossiilne, vaid bioloogiline. See saadakse jäätmetest.“

Rohelised molekulid

Uus biokütuste tehas on osa Moeve'i pöördest rohelse energia poole. Hispaania suuruselt teine nafta- ja gaasiettevõtte Moeve tahab aastaks 2030 vähendada oma süsinikuheidet 55% võrra ja muutuda aastaks 2050 süsinikuneutraalseks. Ettevõtte üleminek hõlmab ka elektrisõidukite ülikiirete laadimisjaamade paigaldamist nende teenindusjaamadesse Hispaanias ja Portugalis.

Euroopa Investeerimispank laenab Moeve'ile 415 miljonit eurot uue biokütuste tehase jaoks, mida ettevõtte ehitab koos oma partneri Bio-Oilsiga, mis on Singapuri juhtiva taimeõlitöötleva Apical tütaretevõtte. Tehasesse investeeritakse eelduslikult kokku 1,2 miljardit eurot.

„Moeve on tõesti teerajaja,“ ütles projekti eestvedaja, Euroopa Investeerimispanka laenuametnik Luis Velosa. „Nafta- ja gaasiettevõtetest on sellel kõige ambitsioonikam süsinikdioksiidi vähendamise strateegia.“

Rasvadest kütuseks

Uued ELi direktiivid taastuenergia ja säästlike lennukikütuste kohta mõjutavad seda lähteainetena tuntud jäätmete turgu. Direktiividega nõutakse, et diislikütus ja muud kütused sisaldaksid 2030. aastaks teatavas minimaalses koguses (tavaliselt väike protsent) biokütuseid ja nende osakaal tõuseb järsult 2050. aastaks.

“ Moeve on tõesti teerajaja. ”

Moeve uue tehase tugevus on see, et ta suudab töödelda mitmesuguseid jäätmeid. „See on väga oluline,“ ütles Euroopa Investeerimispanka biomajanduse valdkonna vaneminsener Carmine Marzano, „sest bioloogilist lähteainet ei ole maailmas lõpmatult ja ELi eesmärgid on väga kõrged.“

MYCELLIUM'IST HAKKLIHA

Taani ettevõtte Matr Foods kasutab seente kääritamist, et luua lihaasendaja, mis imiteerib veiseliha mahlakat tekstuuri

Morten Sommer, Taani Tehnikaülikooli mikrobioloogia teadur, hakkas mõtlema, kas mikroobe saab kasutada tervislikuma ja keskkonnasõbralikuma toidu tootmiseks. Tema ja ta kolleeg Leonie Jahn arutasid mikroobide potentsiaali tuntud ettevõtja Rasmus Toft-Kehleriga, kellega koos on Sommer alustanud mitmeid biotehnoloogia ettevõtteid. Kõik kolm teadsid palju mikroobidest ja nende potentsiaalid, kuid keegi neist ei teadnud, kuidas luua maitsvat toitu. Nad pöördusid legendaarse peakoka ja restoranipidaja Claus Meyeri poole, kes on kolme Michelini tärniga hinnatud ja üheks maailma parimaks peetava restorani Noma kaasasutaja. „Nad ütlesid põhimõtteliselt, et „toit on küll imeline asi, aga see on ka meie planeedi üks suurimaid probleeme,“ meenutab nende asutatud firma Matr Foods'i tegevjuht Randi Wahlsten. „See süvendab ebavõrdsust, kahjustab loodust ja põhjustab ka tervishoiukriisi.“

Wahlsten asus Matr Foods'i tööle paar kuud pärast ettevõtte asutamist 2021. aastal. Tal oli rohkem kui kümme aastat kogemust toiduainetööstuses, aga ta soovis säästlikumat lähenemist toidutootmisele. Wahlsten mõtles kohe sellele, kui piiratud olid sel ajal kaubanduslikud lihaalternatiivid. „Mõtlesin, et me võiks läheneda probleemile jätkusuutlikult ja asendada liha paremini kui kättesaadavad, mitte kõige atraktiivsemad variandid,“ ütles ta. „Variandid, mis olid ületöödeldud ja gastronoomiliselt mitte kuigi põnevad.“

Meeskond asus lihale uut alternatiivi välja töötama. See ei imiteeriks liha nii, nagu sel ajal turul olnud tooted. Selle asemel püüaks nad pakkuda sama sügavat maitset ja mahlast tekstuuri, aga ilma inimeste tervist või keskkonda kahjustamata. Kolm aastat hiljem kasutatakse Matri asenduslihas Euroopas kohapealt saadavaid koostisosi, näiteks peet, kartul, oad ja kaer. Seejärel valmistatakse neist kotlet või hakkliha iidsete seenekääritustehnikate abil. „See annab sügava umamimaitse ilma ülemäärase töötlemise ja lisaaineteta,“ ütleb Wahlsten ning lisab, et maitse meenutab seeni või tugevat tomatikontsentraati. „Seened annavad tekstuuri, millest tekib hammustamisel vedelik, samamoodi nagu tõeliselt mahlast lihatükki hammustades.“

Lihaasendajate arendamine

Kopenhaagenis asuv ettevõtte alustas kotlettide käsitsi tootmist tööstuslikus köögis. Ettevõtte varustas lihaasendajatega kahte Taani tipprestorani ja populaarset burgeriketti Gasoline Grill. Kokad ja kliendid olid tootest elevil.

Ettevõtte investeerib nüüd umbes 40 miljonit eurot oma teadus- ja arendustegevuse laiendamiseks ning uue üksuse, mis suudab toota 3500 tonni taimseid lihaalternatiive ehk umbes sada korda rohkem kui ta praegu toodab, ehitamiseks ja käitamiseks. Euroopa Investeerimispank sõlmis septembris lepingu, et anda Matr Foodsile 20 miljoni euro suurune riskilaen, mille tagab InvestEU.

Lihaasendajad on viimase kümnendi jooksul märkimisväärselt arenenud. Esimese põlvkonna lihaasendajad koosnesid suures osas tofust või tempehist – sojapõhistest toodetest, mis eriti ei sobitu euroopalikku toitumisse. „Enamik meist ei saanud neid tooteid realselt koduste toitade valmistamisel kasutada,“ ütles Euroopa Investeerimispanka puhaste tehnoloogiate investeeringute ametnik Stephan Mitrakas. Mõelgem spagetide ja tofutükkidega Bologna kastme peale.

Teise põlvkonna lihaasendajad meenutavad rohkem liha ja neil oli päris palju edu. Taimse kotleti „Impossible Burger“ valmistaja Impossible Foods kavandas esialgse avaliku pakkumise väärtuseks umbes 10 miljardit dollarit, kuigi see väärtus on sellest ajast natuke alanenud.

„Mõned neist lihaasendajatest sisaldasid palju lisaaineid ja üpris palju rasva, sageli taimeõlide lisamise tõttu,“ ütles Euroopa Investeeringuspanga biomajanduse valdkonna vaneminsener Carmine Marzano. Nendes toodetes on suhteliselt palju koostisosi ja mitmeid lisaaineid, mida omavahel segatakse ja mis surutakse läbi vormi, et luua kotletile iseloomulik kuju. „See on nagu pastamasin,“ ütleb Marzano. „Nende toodete masinad toimivad väga sarnaselt, kuid koostisosad segatakse taimse valgu ekstraktidega.“

Väheke seeneoseid

Matri toode kuulub lihaasendajate kolmandasse põlvkonda, mis näivad ja tunduvad rohkem lihana, ning neid võib segada klassikalistesse läänelikesse roogadesse, nagu Bologna kaste või karjasepirukas. Selle asemel, et koostisosad lisandite või rasvade abil kokku liimida, ettevõtte lihtsalt tükeldab ja küpsetab kartulid, peedid, oad ja kaera ning segab seejärel köögiviljad valitud seeneostega. Kokkusegatud koostisosad pannakse kotletikujulisse vormi ja toimub kontrollitud käärimisprotsess.

Selle ajal juhtub maagia.

Seeneosed idanevad ja moodustavad seeneniidistiku, mis on niitjatest kiududest või lintidest koosnev juurelaadne struktuur. Need pisikesed juured lõhuvad köögiviljasegus olevaid toitaineid, mis vabastab maitserikkaid aminohappeid ja tärklist, mis pruunistuvad küpsetamisel nagu lihagi. Seeneniidistik seob kõik kokku, andes kotlettidele omase struktuuri ja mahlase tekstuuri.

„See on natuke nagu küpsetamine,“ ütleb Wahlsten. Kui segada kokku vaid vesi, jahu ja sool ning panna see segu ahju, siis ei juhtu absoluutselt mitte midagi. Kui aga lisada juuretis või pärm, siis söövad need väikesed mikroobid aktiveerumisel end jahu toitainetesse ning lisavad maitset ja tekstuuri – lõpptulemusena saab ilusa leiva. Seda me just teemegi.“

“ Sügav umamimaitse ilma ülemäärase töötlemise ja lisaaineteta. ”

PIIMANDUSE MODERNISEERIMINE

Saksamaa suuruselt teine mahepiimatootja Gropper moderniseerib end, et juurutada uusi tooteid ja vähendada heidet.

Alates 1929. aastast on Gropperit juhtinud üks perekond. Kolm põlvkonda hiljem hangib Saksamaa piimandusettevõtte oma toorpiima 780 piimatootjalt umbes 160 km raadiuses Bissingenist. Need partnerlussuhted on loodud kestma, lepingud sõlmitakse kaheks kuni kolmeks aastaks ja hinnastatakse õiglaselt vastavalt turu keskmistele hindadele. „Hoiame tugevaid suhteid oma tarnijatega pideva suhtlemise ja koostöö kaudu, edendame usaldust ja vastastikust kasvu,“ ütles tegevjuht Heiner Gropper. „Selline lähenemine aitab meil ehitada üles vastupidava ja jätkusuutliku tarneahela tulevikuks.“

Killustunud piimatoodete turul, kus on vähe suuri ja piiriüleseid tehinguid, on aga raske innovatsiooni rahastada. Gropper soovis täiendada oma tootevalikut smuutide, mahlade ja piimapõhiste jookidega ning pöördus tagatise saamiseks Euroopa Investeerimispanga poole. Euroopa Liidu rahastamismehhanism investeeris 2024. aasta septembris 49 miljonit eurot, et anda tagatis Gropperi olemasolevate rajatiste moderniseerimiseks. See vähendab maagaasi kasutamist ning kärbib tänu automatiseeritud ladustamisele ja logistikale transpordil tekkivat heidet. Projekt hõlmab ka investeeringuid taastuenergia tootmise taristusse. „Meil on hea meel Gropperiga koostööd teha, kuna tegemist on perefirmaga,“ ütles Euroopa Investeerimispannas projektiga töötav Karol Czarnecki. „Ettevõtted nagu Gropper on Saksamaa majanduse tõelised nurgakivid. Me hindame kõrgelt nende ainulaadset kombinatsiooni äri stabiilsusest ja paindlikust juhtimisest. Koostöö nendega on olnud hindamatu kogemus, mis parandab meie teadmisi sellest turust.“

Panus kestlikkuse edendamisse

Selleks, et olla kursis oma roheülemineku ja kestlikkuse eesmärkidega, panustab Gropper energiatõhusate ladustamistehnikate ja logistika moderniseerimisele, et vältida lisakilomeetreid transpordil erinevate kaupluste vahel. „Moderniseerimine ei tähenda ainult uusi töövahendeid ja tehnikaid. See tähendab visiooni jätkusuutlikust piimatööstusest,“ ütles tegevjuht Gropper. „See visioon on kooskõlas laiemate globaalsete trendidega piimatoodete turul, mis vaatamata raskustele jätkab uuendustega sellistes valdkondades nagu jäätmete vähendamine ja automatiseerimine.“

Gropper asendab oma tootmisliinid uuema ja automatiseeritud tehnoloogiaga ning suurendab tootmisvõimsust. „Gropper ei suurenda mitte ainult oma efektiivsust ja toodete kvaliteeti, vaid tagab ka energiasäästu, kui vähendab maagaasi kasutamist,“ ütles Jean-François De Saedeleer, kes töötas samuti projektiga Euroopa Investeerimispannas.

MAITSEV LAHENDUS

Münchenis asuv Oceanloop viib kõrgtehnoloogilise lähenemisega säästlikule vesiviljelusele krevettide kasvatamise 21. sajandisse

Valgete tiigerkrevettidega kaasneb probleem: nad on nii maitsvad, et inimestel ei saa neist isu täis. Nõudlus krevettide järele kasvab 8% aastas. Sellise nõudluse rahuldamine saavutatakse tohutute keskkonna- ja sotsiaalkuludega. Valgejalg-krevetid on Greenpeace Internationali mereandide punases raamatus, sest neil on seos mangroovide hävitamisega, looduslike kalavarude ülepüügiga, reostamisega ja oluliste inimõiguste rikkumistega mõnedes riikides.

Münchenis asuva Oceanloopi eesmärk on seda muuta. „Meie täisautomaatne ja siseruumides asuv krevetikasvatustehnoloogia on ilmastikust sõltumatu, seega toimib kasvatusprotsess nii päeval kui ka öösel ja nii talvel kui ka suvel ning peaaegu kõikjal maailmas,“ ütles ettevõtte tegevjuht Fabian Riedel.

Vesiviljelustehnoloogia ettevõtte on välja töötanud uut tüüpi krevetikasvatuse, mis võimaldab populaarseid mereande kasvatada ja töödelda maismaal jahedamas kliimas, näiteks Euroopas, minimaalse keskkonnamõjuga ja loomade jaoks optimaalsetes tingimustes.

Linnamangroovid

Kui suuremat osa krevettidest kasvatatakse välitingimustes ümmargustes tiikides, siis Oceanloopi krevetid kasvavad siseruumis asuvas ja kontrollitud kliimaga pikas paagis, kus krevetid on liigutatavate seinte abil vastavalt vanusele eraldatud. Neis eraldatud osades kasutatakse üksteise peal asetsevad horisontaalkihte, et loomad saaksid puhata oma looduslikule elupaigale omaselt. Vett filtreeritakse ja tsirkuleeritakse suletud tsükliga protsessis, mis töötab osaliselt taastuenergia, seega puudub vajadus antibiootikumide või muude farmaatsiatoodete järele.

„Märkasime mõned aastad tagasi, et kui krevetid jõuavad teatud suuruseni, kipuvad nad palju aega viibima paagi põhjas,“ räägib Riedel. „Nii käituvad nad ka looduses, aga traditsioonilistes krevetifarmides nad seda ruumipuuduse tõttu teha ei saa. Meie linnamangroovid on nagu veealused pilvelõhkujad, mis annavad krevettidele palju rohkem ruumi lõõgastumiseks. Oleme seeläbi oma tootmissüsteemi palju tõhustanud, sest krevettidele see meeldib.“

Ettevõtte soovib nüüd tootmist suurendada, esmalt laiendades oma pilootprojekti Saksamaal Läänemere rannikul Kielis ja avades seejärel Hispaanias Gran Canariat uue, palju suurema farmi, mis hakkab tööle tuule- ja päikeseenergia. Euroopa Investeerimispank on andnud ettevõtte ambitsioonikate plaanide rahastamiseks 35 miljonit eurot riskilaenu, mis on pikaajaline laen eesmärgiga aidata varajases etapis ja kasvavatel ettevõtetel laieneda ilma olemasolevate aktsionäride osalust lahjendamata. Rahastamine on tagatud Euroopa Liidu programmi „InvestEU“ garantiiga, et stimuleerida investeeeringuid strateegilistesse sektoritesse.

8,4
miljardit
eurot

Kohalik pank Mauritaanias, millel on EIP laenust tulenev tagatis, rahastab väikeettevõtteid, mis annavad tööd noortele ja naistele.

OLULISE MÕJUGA GLOBAALNE INVESTEERING

“

Ukraina peab investeerima kriitilise tähtsusega taristusse, et säilitada eluliselt vajalikud avalikud teenused. Me oleme Ukraina kõrval selles protsessis, pakkudes atraktiivseid rahastamisvõimalusi ning tehnilist abi. Olen uhke töö üle, mida sealsetes keerulistes oludes teeme. ”

Rafal Rybacki, EIP Globali ELi idanaabruse avaliku sektori laenude valdkonna juht

“

Soolise võrdõiguslikkuse lõhed laienevad. Ühiskonnas on raskusi suurema kaasamise ja kestlikkusega. On eluliselt vajalik, et meie rahastus soolise võrdõiguslikkuse tagamisele suureneks igal aastal. Olen uhke, et toetame naisedevõtjate juurdepääsu kapitalile ja rahastame naiste terviselahendusi. Muudame ühistransporti ja linnaruumi ohutumaks ja kõigile juurdepääsetavamaks ning võimaldame naissoost põllumajandustootjatel oma potentsiaali saavutada. ”

Yasmine Pagni, EIP projektijuhtimise osakonna sotsiaalpoliitika valdkonna juht

“

Meie esimene kliimaüleminekulaen, mis anti detsembris Barbadosele, on ajaloolise tähtsusega. See on uuenduslik finantsvahend, millega suunatakse ümber vahendeid, mis oleksid läinud Barbadosse vanade võlgade kõrgete intresside tasumiseks, ning investeeritakse neid selle asemel kliimamuutustele vastupidavasse taristusse ja ökosüsteemi taastamisse. See on mudel haavatavate riikide võimestamiseks. ”

Alexandra Almeida, EIP Globali vanemlaenuametnik

TULEVIKKU VOOLAV HOOVUS

Bosnia ja Hertsegoviina laob ELiga liitumiseks vundamenti projektidega, mis peegeldavad rahva tugevust ja vastupanuvõimet

Gal hommikul kell 5.10 stardib päeva esimene tramm Sarajevo läänepoolsest eeslinnast Iliđžast keskaegse basaari ja linna kultuurikeskuse Bašaršija suunas. Sellest igapäevasest teekonnast on saanud Sarajevos elu nurgakivi trammi 140-aastase ajaloo tõttu. Mitu põlvkonda elanikke on sellel liinil sõitnud ning tramm on saanud osaks linna identiteedist.

Esad Mujagić jaoks on tramm rohkem kui transpordiliik – see on tema elutöö. „Kui ma 1980. aastatel linna ühistranspordiettevõttes tööle asusin, ei osanud arvatagi, et trammidest saab mu karjäär,“ ütleb ta.

Sarajevo julma piiramise ajal 1990. aastatel peatus trammiliiklus linna ajaloos esimest korda, trammiteid blokeeris linna haaranud vägivald. Kaks pikka aastat hiljem taaskäivitus trammiteenus, kuigi piiramine ei olnud veel läbi. Sellest ajast alates töötas Mujagić iga päev kuulide ja šrapnellide tekitatud kahjude parandamiseks. „Me tahtsime tramme käigus hoida,“ meenutas Mujagić. „Tahtsime, et inimesed tunneksid igapäevaelus mingitki normaalsust.“

Veel aastaid pärast sõja lõppu olid Sarajevos ringi sõitvatel vanadel trammidel näha konfliktis saadud vigastusi ja Mujagić rääkis nende asendamise vajadusest. Tema raske töö tasus end lõpuks ära 2024. aastal. Esimest korda 40 aasta jooksul ilmus Sarajevo tänavatele uus säravkollane trammiveerem. Tramme rahastas Euroopa Investeerimispank kahe laenuga, mille väärtus on 75 miljonit eurot. Eesmärk on vähendada liiklusummikuid ja leida lahendus Sarajevo ühele pakilisemale probleemile, milleks on õhusaaste.

Tramid on vaid üks paljudest edusammudest, mis määratleb 2024. aasta kui pöördepunkti Bosnia ja Hertsegoviina pikaajaliste projektide ja ELiga liitumise ambitsioonide jaoks. 2024. aasta alguses nõustusid ELi juhid ametlikult alustama ühinemisläbirääkimisi. Üle kogu riigi on näha suurte taristuprojektide tulemusi – valmivad uued teed, püstitatakse tuuleparke ja kaasajastatakse haiglaid. Euroopa Investeerimispank on sellise arengu käivitamiseks teinud koostööd avaliku ja erasektoriga.

Viimati sai Sarajevo uued tramid 1984. aastal, kui linnas toimusid taliolümpiamängud. Mujagić usub, et uus tramm aitab taas elustada Sarajevo ajaloo parimat aega. „Tunne on selline nagu enne sõda. Ma loodan, et see projekt on vaid üks paljudest, mis muudab Sarajevo tõeliseks Euroopa linnaks ja aitab riigil asuda teele Euroopa Liitu.“

Sajandi ülevõtte

Sarajevo kulgeb mööda Miljacka jõe kaldaid peidetuna orus, mida ümbritsevad viis igihalja taimestikuga mägede. Paljudes populaarsetes lauludes ülistatud jõel paiknevad mitmed linna kuulsaimad maamärgid. Üle jõe viib rohkem kui tosin silda, nende hulgas ka Ladina sild, kus toimus ertshertsog Franz Ferdinandi atentaat, mis vallandas Esimese maailmasõja.

“Tunne on selline nagu enne sõda.”

Lühike autosõit piki Miljackat itta viib kesklinnast suurtesse tumerohelistesse metsadesse. Siitkaudu jõuab Bosnia ja Hertsegoviina Föderatsioonist Republika Srpskasse, mis on üks kahest pärast sõda moodustatud autonoomsest osast. Republika Srpska, kus on peamiselt serblastest elanikkond, hõlmab suurema osa riigi ida- ja põhjaosast.

Kui pöörata paremale, viib tee Sarajevo olümpiamängude suusakuurorti. Kui suundute vasakule, jõuate välja riigi kõige maalilisematele teedele ja lõpuks Bijeljinasse, mis on Republika Srpska rahvaarvult teine linn. Sarnaselt Sarajevoga on ka Bijeljina lähiajalugu olnud tormiline. 2014. aasta mais oli see Kagu-Euroopa dokumenteeritud ajaloo suurima üleujutuse keskmes. Uputus mõjutas rohkem kui 100 000 inimest, neist 33 000 evakueeriti. Üleujutus haaras üle 90 000 hektari maast ning 35 000 maja ja hoonet. Kahju suuruseks hinnati miljard eurot.

Viimased kümme aastat on Republika Srpska avaliku veemajandusametuse direktori abi Miroslav Čvrgić töötanud projektiga, mille eesmärk on kaitsta piirkonda üleujutuste eest tulevikus. Projektiga, mida Euroopa Investeeringupank rahastas osaliselt 74 miljoni euroga, on taastatud 160 km veeteid ja 100 km tammiavasid, muutes piirkonna vastupidavamaks kliimamuutuste tõttu üha sagedasematele üleujutustele. „Me oleme nüüd kaitstud selliste katastroofiliste üleujutuste eest nagu 2014. aastal, mida on nimetud ka sajandi üleujutuseks,“ ütles ise Bijeljinas elav Čvrgić.

Sel ajal, kui ta räägib, hakkavad langema esimesed vihmapiisad. „Pole midagi,“ ütles ta taevasse vaadates. „Me ei karda enam vihma.“

„Tunnen end lõpuks tõelise arstina“

Kui üleujutused 2014. aastal linna tabasid, pakkus uus haigla väga vajalikku abi. Haigla oli esimene pärast 1939. aastat avatud suurem tervishoiuasutus Bijeljina piirkonnas. „See oli Respublika Srpska suurim tervishoiuprojekt sel ajal ja kõik jälgisid meid,“ ütles selleaegne haigla direktor dr Siniša Maksimović.

Uus haigla avati 2013. aastal pärast vaid kolm aastat kestnud ehitust ja asendas mitut vananenud asutust, mahutades ligi 250 voodikohta ja viis operatsioonisaali. „Kõik oli uus – tehnika, hoone – sel ajal oli see riigi moodsaim tervishoiuasutus,“ ütles Maksimović. „Meil on õnnestunud seda standardit säilitada.“

Haiglas 24 aastat töötanud ülemõe Radmila Simići jaoks oli kolimine uude hoonesse elumuutev. „See tundus meie tervishoiu uue ajastuna,“ ütles ta. „Sellest ajast alates oleme näinud kiiret arengut.“ Täna on haiglas patsiente üle kogu Bosnia ja Hertsegoviina ning isegi naaberriikidest. „Me pakume kaasaegset tervishoiuteenust, mis ei olnud varem kättesaadav,“ ütles lastearst ja praegune haigladirektor dr Mikajlo Lazić.

Haiglaehitus oli osa 115 miljoni euro suurusest Euroopa Investeeringupanga rahastatavast projektist, mis hõlmas ka Republika Srpska suurimas linnas Banja Luka kliiniku rekonstrueerimist. 2023. aastal eraldas EIP järjekordse laenu Banja Luka ülikooli uue meditsiinilinnaku rajamise toetuseks ja selle kliiniku edasiseks kaasajastamiseks. „Kõige tähtsam on see, et meie patsiendid on rahul,“ ütles Simić.

Haigla muutis nii patsientide kui ka personali elu. „Kui uus hoone oli alles avatud,“ meenutas Maksimović, „tuli minu juurde pärast öist vahetust üks kolleeg ja ütles: „Tunnen end lõpuks tõelise arstina.““

„Jõgi tähendab elu“

Sava ja Drina jõe vahele peitunud Bijeljina ei ole Bosnia ja Hertsegoviina ainus piirkond, mida määratletakse selle jõgede kaudu. Riik ise on saanud oma nime Bosna jõelt ning see tähendab illüüria keeles „voolav vesi“. Ükski jõgi ei määratle siiski piirkonda rohkem kui Neretva lõunas. 225 km pikkune Neretva on kuulnud oma smaragdrehelise ja jäise vee poolest – see on lausa maailma külmim. Jõgi jookseb läbi piltilusate kuristike ja ajalooliste linnade, neist märkimisväärseim on Mostar, kus asub riigi tuntumaid vaatamisväärsusi – vana sild. 1990ndatel sõjas hävinud ja hiljem taastatud sild on nüüd võimas leppimise sümbol.

„Kui ma olin laps, käisime ujumas kesklinna randades, mis asuvad vaid 50 meetri kaugusel vanalinnast,“ ütles Emir Nuspahić, kes on siin terve elu elanud. „Me pidasime seda loomulikuks.“ Halvasti majandatud kanalisatsioonisüsteemid on vee kvaliteeti alandanud ja see seab ohtu jõe kuulsad türkiissinised ja rohelised toonid. „Linna laienemisel ei kavandatud kanalisatsioonisüsteemi korralikult ja tulemuseks on arvukad kanalisatsioonilekked, mida varjas jõekallaste taimestik,“ selgitas ta.

Mostaris sündinud ja kasvanud Nuspahić ei ole kunagi mujal elanud ja oma pere löi ta samuti neil jõekallastel elades. „Õeldakse, et elu on nagu jõgi, aga siin tähendab jõgi elu,“ ütles ta.

Nuspahić otsustas taastada jõe hiilguse ja on viimased kümme aastat osana oma linnavalitsuse tööst juhtinud koristusprojekti. „Paigaldasime mõlemale poole jõge suure läbimõõduga mudakogujad, et vältida kanalisatsiooni tühjendamist otse Neretvasse. Tulemused on juba nähtavad.“

Mostarist vaid 25 km loodes on veel teiselgi mehel missioon päästa oma kohalik jõgi. Boro Đolo kasvas üles Lištica jõe kallastel. „Siin õpivad inimesed esmalt ujuma ja siis kõndima,“ ütles ta.

Meeldiva häälega vanaisa Đolo veedab oma vaba aega kohalikus organisatsioonis töötades, et taastada piirkonnale omane kalapopulatsioon. Đolo on Žiroki Brijegi linna veesektoris töötanud pühendunult 35 aastat. Ta juhhib seal projekti, mille eesmärk on parendada reoveeteenuseid Lištica kaitsmiseks. Linn on juba ehitanud ja taastanud 25 km kanalisatsioonitrasse ning 4 km sademevee äravoolutrasse ning ehitab praegu oma 15 000 elaniku teenindamiseks puhastusjaama.

Mostari ja Široki Brijegi projektid on osa suuremast Euroopa Investeeringuspanga rahastusega püüdlusest parendada vee- ja kanalisatsiooniteenust kogu Bosnia ja Hertsegoviina Föderatsioonis. Neisse algatustesse investeeritud 60 miljonit eurot on osa panga laiema 240 miljonit euro suurusest kohustusest riigi veetaristu ja üleujutuste kaitsesse investeerimisel.

Tuult tiibadesse

Euroopa Investeerimispank ei kaitse ainult keskkonda. Pank aitab Bosnial ja Hertsegoviinal valmistuda ka rohepöördeks, toetades riigi taastuenergia eesmärke. Panga arendusharu EIP Global on eraldanud riigi avalik-õiguslikule elektriettevõttele 36 miljoni euro suuruse laenu 50 MW-lise tuulepargi rajamiseks Vlašići mäe kõrgplatoole riigi geograafilises keskmes.

Tuulepark peab tugevdama riigi energiavarustust ja suurendama elektritootmist taastuvatest ressurssidest. Vlašići mägi, mida kohapeal tuntakse traditsioonilise lambajuustu poolest, saab peagi koduks 18 tuulegeneraatorile. Projekti aastane elektritootmine on eeldatavalt kokku 115 GWh, millest piisab 20 000 majapidamise elektriga varustamiseks. CO₂ heite vähenemist oodatakse 140 000 tonni võrra aastas, mis võrdub 33 000 auto liiklusest kõrvaldamisega samal perioodil.

Laen on täienduseks Lääne-Balkani Investeerimisraamistiku kaudu eraldatud Euroopa Liidu toetustele summas 21 miljonit eurot.

Poolel teel

Samamoodi nagu Neretva jõgi ühendab Hertsegoviina elanikke, hakkab uus piirkonda läbiv tee siduma kogu riiki.

See 679 km pikkune tee, mis on saanud nime „Koridor Vc“, ulatub Budapestist kuni Horvaatia rannikuni, kusjuures suurem osa teest kulgeb läbi Bosnia ja Hertsegoviina. Kiirtee ühendab inimesi ja ettevõtteid, lühendab sõiduaegu ja tugevdab majandussuhteid. See tähistab nii riigi reaalselt kui ka sümboolset teed Euroopa Liitu.

Rohkem kui 148 silla ja 46 tunneliga Koridor Vc on riigi suurim taristuprojekt. 2024. aastal toimus oluline edasimineku – valmis sai riigi pikima tunneli läbimurre ja avati üle Neretva jõe viiv 1 km pikkune Hertsegoviina sild. Euroopa Investeerimispangal oli nendes arengutes võtmeroll, sest investeering Corridor Vc kiirteesse on tänaseks kasvanud üle 1 miljardi euro.

“**Me ei karda enam vihma.**”

TAGASI RÖÖBASTELE

Albaania taastab oma raudteed ELi rahalise ja tehnilise toe abil ning vähendab samal ajal ka heidet

Rongid Kesk-Albaania Vore linna ning Albaania ja Montenegro piiri vahel liiguvad keskmiselt vaid 50 km tunnis mööda rööpaid, mis on aastakümneid olnud hooletuses. Osana riigi jätkusuutliku majanduskasvu strateegiast investeerib valitsus raudteevõrgu kaasajastamisse. Selle plaani abil vähendatakse heidet, parandatakse ohutust ja kärbitakse sõiduaegu. See kahekordistab rongide keskmist kiirust liinil kuni 120 km-ni tunnis.

Euroopa Komisjoni majandus- ja investeerimiskava osana saab projekt kasu ELi finantspaketest, mis koosneb 100 miljoni euro suurusest Euroopa Investeerimispanga laenust, 126 miljoni euro suurusest Lääne-Balkani investeerimisraamistiku investeerimistoetusest ning 98,75 miljoni euro suurusest Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga laenust.

TEN-T Vahemere peamise koridori laiendusena ühendab Vorë-Hani i Hotiti raudteeliin Tiranat Podgoricaga ning edasi Euroopa suure raudteevõrguga. See on osa valitsuse plaanist taastada umbes 420 km pikkune raudteetrass, mis hargneb Durrësi linnast põhja ja itta. Peamiselt aastatel 1947–1987 ehitatud Albaania raudteetaristu on rahaliste vahendite puudumise ja ebapiisava hoolduse tõttu järjest halvenenud. Seda olukorda on süvendanud 2019. aastal riiki tabanud laastav maavärin.

Albaania soovib nüüd järgmise kümne aasta jooksul üle 75% oma raudteevõrgust kaasajastada, ümber ehitada ja elektrifitseerida.

“**Meid on siin palju ja me kõik aitame üksteist.**”

„Euroopa Investeerimispank on jätkuvalt üks meie olulisemaid partnereid mitmete strateegiliste projektide realiseerimisel seoses teede- ja raudteeinfrastruktuuriga,“ ütleb Albaania asepeaminister ning taristu- ja energiaminister Belinda Balluku.

Olles praeguseks Lääne-Balkani raudteedesse investeeritud üle 1,9 miljardi euro, on Euroopa Liidu rahastusmehhanism piirkonna üks suurimaid selle sektori finantseerijaid. Lisaks rahastamisele töötasid Euroopa Komisjoni ja Euroopa Investeerimispanga rahastatud JASPERSi nõustamisprogrammi eksperdid välja tegevuskava, et tugevdada raudteetaristuprojektide haldamise võimet Albaanias.

„Meie nõustamistugi on loonud raudtee-ettevõttes keskkonna, mis on vajalik oskuste parandamiseks ja raudtee tagasi rööbastele saamiseks,“ ütles JASPERSiga seotud tegevuse eest vastutav isik Jakubik Denis.

„See peaks riigile positiivselt mõjuma, aidates kaasa ka Albaania raudteede järkjärgulisele integreerimisele Euroopa raudteevõrku ja turule ning riigi ELiga ühinemise protsessile.“

ME KÕIK AITAME ÜKSTEIST

Ukraina taastamine keskendub küttele, elektrile, veele, haiglatele, naistele ja koolidele

Vadym Chursini ema suri juba ammu enne sõda. Tema isa Dmytro sai juba väga noorelt tema vanemaks ja parimaks sõbraks. Nad kaks muutusid pärast põgenemist oma kodulinnast Ukraina lõunapiiri lähedal, mille Vene sõdurid okupeerisid, veelgi lähedasemaks. „Meie majast ei ole tänaseks peaaegu midagi alles ja meie vanalinnas ei ole enam ühtegi hoonet püsti,“ ütles 16-aastane Vadym. Viimased kaks aastat on isa ja poeg üürinud Odessas poolt maja Vadymi uue kooli lähedal. „Me oleme need, keda inimesed nimetavad ümberpaigutatud isikuteks. Meid on siin palju ja me kõik aitame üksteist.“

Vadym õpib Odessa koolis nr 41, mis oli üks esimesi Euroopa Investeerimispanka esimese Ukraina taastamisprogrammi raames remonditud koole. Euroopa Investeerimispank aitab renoveerida enam kui 300 kooli, lasteaeda, haiglat ja sotsiaaleluruumi umbes 150 Ukraina linnas. See on parandanud elektri, gaasi, vee, kanalisatsiooni ja tahkete jäätmete käitluse olukorda enam kui tosinas piirkonnas ning lõpetatud on rohkem kui 100 projekti. Igal nädalal saadakse uusi abipalveid.

Meie peamised algatused

- EIP Grupp on viimase kolme aasta jooksul maksnud välja rohkem kui 2 miljardit eurot, et Ukrainas linnu taastada ja kiireloomulisi vajadusi katta. Pank on laenanud umbes 4 miljardit eurot Ukrainat ümbritsevatele riikidele, et aidata neid pagulastele eluasemete, koolide, arstiabi ja tööhõive tagamisel.
- Üks hiljutisemaid kättesaadavaid rahastamisvahendeid on fond „EL Ukraina heaks“, mis on mõeldud munitsipaalhoonete ümberehitamiseks, avalike teenuste taastamiseks ja ettevõtjatele abi pakkumiseks. Euroopa Liidu naaberriigid on sellele fondile lubanud juba üle 420 miljoni euro.
- Euroopa Investeerimispank on partner Euroopa Liidu rahastamismehhanismis „Ukraina rahastu“, mis on 2027. aastani kestev 50 miljardi euro suurune taastamisprogramm. Pank kasutab sellest fondist rohkem kui 2 miljardit eurot energia, teede, raudteede, vee, eluruumide ja hariduse valdkonnale.
- 2024. aasta oluliste projektide hulka kuuluvad Euroopa hädaabitelefoni 112 laienemine Ukrainasse, et kutsuda politsei, kiirabi või tuletõrje, toetus Ukraina esimesele digioskuste ja koolitamisega tegelevale innovatsioonipargile UNIT.City ning 50 miljoni euro suurune laen Kiievi uute metroojaamade jaoks.
- 2024. aasta septembris tegi Euroopa Liidu rahastamismehhanism ettepaneku 600 miljonit eurot maksva energiapäästekava kohta, et aidata Ukrainat talve lähenemisel ettevõtetele ja kodudele elektrit ning kütet tagada. Elektrialajaamade kaitsmiseks pommitamiste eest ehitatakse varjualused.

KAPITAL ANNAB TULEMUSE

Alates logistikast Lõuna-Aafrikas kuni avamere tuuleenergiani Ida-Aasias – Euroopa Investeerimispank investeerib kapitali mõjuinvesteeringute fondidesse, mille projektid toovad päriselt muutusi

Iga päev liigub 1000 veokit Lõuna-Aafrikast Mosambiiki Maputo sadamasse. Tavaliselt kulub 100 km sõidule rannikuni lausa 12 tundi. Veokitel, mis veavad selliseid kaupu nagu kroom, magnetiit ja tsitruselised, kulub ainuüksi piiri ületamisele ja tollimisele kuus kuni kaheksa tundi. Mõned kilomeetrid enne ummiku algust viib uus tee alternatiivsesse piirületuskohta, mida käitab Lõuna-Aafrika ettevõtte The Logistics Group. Euroopa Investeerimispanka Grupp toetab seda ettevõtet ligi 75 miljoni dollari suuruse investeeringuga Kaplinnas asuva fondihalduri Africa Infrastructure Investment Managers fondidesse. Seal võtavad formaalsused aega vaid 45 minutit ning kaubad viiakse üle rongidele, mis lähevad otse Maputosse. „Teil ei ole vaja oma veokit parkida, te ei pea sõidukist väljuma ega paberitega mässama,“ selgitas The Logistics Groupi tegevjuht Anton Potgieter. Lisaks aja kokkuhoiule aitab üksus klientidel raha kokku hoida ja süsinikuheidet vähendada.

Toetamiseks selliseid ettevõtteid nagu The Logistics Group, kelle projektid aitavad kaasa Euroopa Liidu poliitika eesmärkide saavutamisele piirkondades nagu Lõuna-Aafrika Vabariik, investeerib Euroopa Investeerimispank kogunud ja spetsialiseerunud mõjuinvesteeringute fondidesse. „Kui tahad kohapeal midagi ära teha, siis on tarvis kapitali,“ ütleb Euroopa Investeerimispanka investeerimisametnik Gergely Horvath. „See annab päriselt tulemust.“ Euroopa Investeerimispank on alates 2008. aastast teinud koostööd organisatsiooniga Africa Infrastructure Investment Managers. Täiendava 30 miljoni euro suuruse investeeringu tegi EIP ettevõtte fondidesse 2024. aastal.

Valmistatud Taiwanis

Investeeringutes sihtotstarbelistesse fondidesse, millel on kogunud haldurid, saab Euroopa Investeerimispank aidata edendada Euroopa Liidu poliitilisi eesmärke koos partneritega üle maailma. Näiteks 100 miljoni dollari suuruse investeeringuga fondi Copenhagen Infrastructure Partners' Global Markets Fund II aitab pank arenevatel turgudel arendada avamere tuuleenergiatööstust. Taani fondihalduri Changfang-Xidao avamere tuulepargilt, mis asub 11 km kaugusel Taiwanis läänerannikust ja valmis 2024. aasta mais, oodatakse peaaegu 600 MW võimsust, kui see täielikult tööle hakkab. Seeläbi suureneb saare avamere tuuleenergia tootmisvõimsus 25% võrra.

“ Kui tahad kohapeal midagi ära teha, siis on tarvis kapitali. ”

MITMEKESISUS ON TULEVIK

Mauritaania kohalik pank pakub laene, et anda naisedtevõtjatele ja noortele paremaid võimalusi äritegevuseks või töö leidmiseks

Kui Cheikh Mohamed Elkarachi võttis COVID-19 pandeemia ajal üle oma isa äritegevuse, siis ühe esimese muudatusena keskendus ta naiste abistamisele töökohal. „Tahtsin naisi palgata, aga meil ei olnud isegi naistele mõeldud sanitaarruume,“ ütles Mauritaania ühe suurima vahtmaterjali ja madratsite tarnija Rim Foami tegevjuht Elkarachi. „Lasin rajada eraldi sanitaarruumid, et naised tunneksid end siin töötades mugavamalt, ja hakkasin naisi võtmepositsioonidele palkama, sest tunnen, et minu riigi ettevõtted peavad muutuma mitmekesisemaks.“

Selleks, et aidata neid parendusi teha ja tootmist laiendada, võttis Elkarachi 2024. aasta mais kohalikust Mauritaania Kaubandus- ja Tööstuspanngast väikelaenu. Sellel pangal oli võimalik toetada Elkarachit ja paljusid teisi ettevõtjaid, sest sai Euroopa Investeeringupangalt 20 miljoni euro väärtuses laenu, mis eraldati 2024. aasta veebruaris, et pakkuda rahalist abi väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele, eriti neile, kes annavad Mauritaanias tööd noortele ja naistele. 2024. aasta lõpupoole oli Kaubandus- ja Tööstuspank andnud väikelaene juba kokku umbes poole Euroopa Investeeringupangalt saadud rahastuse summa jagu.

Julgus investeerida ideedesse

Selle Euroopa Investeeringupanga laenu peamine eesmärk on elavdada tööhõivet ja innustada suuremat hulka inimesi ettevõtlusega alustama. Mauritaania majandus sai pandeemia ajal kõvasti kannatada ning äritegevuse kasvamisest on vaja teha suuri investeeringuid. Kaubandus- ja Tööstuspanngalt 2024. aastal abi saanud ettevõtete seas on Elkarachi vahtmaterjali tootja, erameditsiinikliinikuid, päikesepaneelide paigaldajaid, pastatootja ja riisitöötlemisseadmeid müüv ettevõtte.

Mauritaanias on majanduslik kaasatus madalam, eriti naiste puhul, kui paljudes naaberriikides, näiteks Marokos ja Senegalis. Naiste osakaal tööjõus on umbes 26%. Maailmapanga andmetel on see püsinud viimasel paarikümnel aastal umbes samal tasemel. Meeste seas on tööturul osalemise osakaal ligi 60%. Naiste aitamine töö leidmisel suurendab tublisti sisemajanduse koguprodukti. Ka noorte tööpuudus on Mauritaanias suur ehk umbes 24%.

“**Tunnen, et minu riigi ettevõtted peavad muutuma mitmekesisemaks.**”

Kaubandus- ja Tööstuspanngalt toetuse saamiseks peavad Mauritaania ettevõtted näitama, et nad püüavad järgida ülemaailmset algatust 2X Challenge. 2X Challenge sai alguse 2018. aastal G7 majandusnõupidamisel, et aidata arengupankadel investeerida naistesse. 2X Challenge'i viimane eesmärk on investeerida vähemalt 20 miljardit dollarit, et aidata naisi aastatel 2024–2027. Mauritaanial on suur potentsiaal jätkusuutlikuks kasvuks, eriti oma rikkalike loodusvarade, taastuvenergia arengu ja mahuka kalandusega,“ ütles Euroopa Investeeringupanga Lääne-Aafrika laenuametnik Marc-Antoine Coursaget. „Naisi ja noori võimestades saame toetada nendele tugevustele ja luua vastupidavama majanduse.“

8

KAPITALI- TURGUDE LIIT

“

Jätkame uuenduslikku teekonda, et demonstreerida hajusraamatu tehnoloogiate potentsiaali läbipaistvuse, tõhususe ja turvalisuse edendamisel kapitaliturgudel. Novembris lõpetasime tihedas koostöös silmapaistvate turuosalistega neli digitehingut – kolm võlakirjaemissiooni ja ühe võlakirjainvesteeringu. See tähistab olulist sammu digitaalsete lahenduste testimisel ja parendamisel ning nende Euroopa finantsökosüsteemi integreerimise edendamisel. ”

Marco Zimmermann, EIP rahandusosakonna varahalduse ja kapitaliturgude valdkondade juht

PLATVORMID KAPITALI JAOKS

Kapitaliturgude liit edendab väärtpaperistamist ja riskikapitaliturge, et suurendada investeringuid reaalmajandusse. Mõned Euroopa teerajajad on juba näidanud, kuidas see võiks töötada

Kui IPM Rubil oli vaja stantsimisliine uuendada, pöördus Vitoria-Gasteizi keskmise kapitalisatsiooniga ettevõtja finantseeringu saamiseks Banco Santanderi poole. Hispaania pangast saadud 4 miljoni euro suurune laen aitas IPM Rubil moderniseerida tehaseid Galiitsias ja Álava piirkonnas, mille tulemusena sai ettevõtte 2024. aasta oktoobris jätkusuutlikkuse auhinna energiatarbimise vähendamise eest ja sellest tulenevalt ka heite poole võrra vähendamise eest. Moderniseerimine tagas ka selle, et 400 töötajaga IPM Rubi suudab autotööstuse arengutega sammu pidada ning säilitada oma kaks suurimat klienti, Mercedes Benz ja Stellantis, kellele kuuluvad mitmed autotootjad, sealhulgas Fiat, Opel ja Peugeot.

„Meie jaoks on see ülitähtis, see on hädavajalik. Selle projektita ei oleks me ellu jäänud,“ ütles tegevjuht Ricardo Romo. „Me ei oleks saanud seda ilma rahastuseta teha.“

Kaasajastatud tootmisliinid on mõeldud sõiduautodele. Romo arvab, et tal on varsti vaja teha samasuguseid parendusi ka kaubasõidukite liinidel. „Loodame saada pankadelt rahastust juurde,“ ütles ta, „et pidada sammu autotööstuse elektrifitseerimisega.“

“ Selle projektita ei oleks me ellu jäänud. ”

Just seal kohtuvad 128 miljoni euro suuruse käibega IPM Rubi stantsimisäri mutrid ja poldid väärtpaperistamise saladusliku ja hoomamatu maailmaga. Banco Santander muudab laenupaketid nagu see, mis anti IPM Rubile, väärtpaperiteks, müüb need investoritele ja kasutab tulusid omakorda uute laenude andmiseks, nagu see, mida IPM Rubi loodab oma kaubasõidukite liini jaoks saada. Väärtpaperistamine on Ameerika Ühendriikides ja Aasias tohutu ja likviidne turg. Euroopa püüab järele jõuda, et saaks rohkem rahastada selliseid ettevõtteid nagu IPM Rubi, mis on reaalmajandusele elutähtsad. Euroopa Investeeringuspank investeerib Euroopa pankade väärtpaperistamistingutesse ja arendab innovaatilisi väärtpaperistamise struktuure, mis toovad loodetavasti kaasa suurema turu, sest üks osa ühtsele kapitaliturule antud tagatisest ulatub üle kogu mandri ja seda tuntakse kui kapitaliturgude liitu.

Tõhus rahastamine VKEdele

Võrreldes Ameerika Ühendriikide ja Aasiaga on range reguleerimine mõnevõrra aeglustanud väärtpaperistamise kasvu Euroopas – eelkõige kõrgema järgu ja madalama tootlusega väärtpaperistamistingute turu osas. Selle ärahoidmiseks toetab EIP Grupp innovaatilisi panku, mis on teinud suuri investeringuid väärtpaperistamistingutesse, mis loovad likviidsema turu.

See on osa Euroopa Liidu rahastamismehhanismi kavast kapitaliturgude liidu edendamiseks. Samal ajal avab see ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEde) rahastamise eri sektorites, sealhulgas sellistes võtmevaldkondades nagu kliima ja innovatsioon. „Me suurendame oma osalust väärtpaperistamise turul,“ ütles Euroopa Investeeringuspanka laenuametnik Manuel Conthe. „See on tõhus viis VKEde laenude rahastamiseks.“

Seepärast töötas EIP Grupp 530 miljoni euro suuruse investeringuga väärtpaperistamistingus Banco Santanderiga, mis allkirjastati 2024. aasta mais. Euroopa Investeeringuspank investeeris 440 miljonit eurot

“ **Me peame EIP Grupi investeeringud ja jõupingutused suunama strateegiliselt kohtadesse, kus turg ja väljastajad meid kõige enam vajavad.** ”

kõrgelt hinnatud väärtpaberite seeriatesse, mis põhinesid Santanderi laenudel oma klientidele, ning 60 miljonit eurot eraldati mitte-investeeringusjärgu seeriatele. Vastutasuks nõustus Santander väljastama Hispaania VKEdele ja keskmise kapitalisatsiooniga ettevõtjatele, mis on riigi majandusele elutähtsad ning mängivad olulist rolli tööhõive ja majanduskasvu edendamisel, uusi laene selle summaga võrreldes kahekordses summas. „Neid võlakirju müües saame juurde võimekust klientidele täiendavate laenude andmiseks,“ ütles Santanderi varade kasutuselevõtu juht Madridis Koldo Oleaga Gascue. „Me võtame kapitali ringluse ja suurendame oma toetust kogukondadele ja oma klientidele.“

Tühimiku täitmine väärtpaberistamise turul

Euroopa väärtpaberistamise turg on viimase viie aasta jooksul mõnevõrra kasvanud. Enamasti on see siiski piiratud iga tehingu puhul nende seeriatega, mis kannavad väiksemat riski. Kõrgema järgu seeriad, kus risk ja sellest tulenevalt ka tasuvus on väiksemad, moodustavad suurima osa väärtpaberistatud struktuuridest – sageli ligi 80% nagu Santanderi väärtpaberistamistehingus. See tähendab, et pangad nagu Santander peavad turule tooma märkimisväärses summas selliseid seeriaid.

Just siin mängib suurt rolli EIP Grupi investeering. „Ostes olulise osa kõrgema järgu seeriatest, soodustab EIP Grupp väga suurte tehingute täieliku struktuuri paigutamist turule,“ ütles Euroopa Investeeringufondi struktureeritud rahanduse analüütik Bálint Konja.

Euroopa Investeeringufond on Euroopa Investeeringupanga tüdarettevõtte, mis keskendub VKEdele. Kuigi fondi investeering Santanderi väärtpaberistamistehingusse oli palju väiksem – 30 miljonit eurot – on tema teadmistel sünteetilistest väärtpaberitest võtmeroll väärtpaberistamistehingute struktureerimisel, läbirääkimistel ja nende tehingute tegemisel nii Euroopa Investeeringufondi kui ka panga jaoks. Euroopa Investeeringufondi panus, mille tulemusena nõustus Santander väljastama 60 miljoni euro suuruse uute VKEdele ja keskmise kapitalisatsiooniga ettevõtjatele mõeldud laenude portfelli, sisaldas ka kohustust, et 30% uutest laenudest peaks olema suunatud jätkusuutlikele investeeringutele ning 20% tuleb anda „soolist tasakaalu tagavaks rahastamiseks“, näiteks naisettevõtjate juhitavatele ettevõtetele.

Euroopa Investeeringufondi vaneminvesteeringujuht Karen Huertas usub, et need tehingud tõestavad EIP Grupi väärtust kapitaliturgude liidus. „EIP Grupi osalemine nendes tehingutes näitab, et väärtpaberistamistehingud on majanduslikult tõhusad ja efektiivselt turule viidud, samas panustame ikka Euroopa majanduse kasvu,“ ütles Huertas. „Me peame EIP Grupi investeeringud ja jõupingutused suunama strateegiliselt kohtadesse, kus turg ja väljastajad meid kõige enam vajavad.“

Sündinud ja kasvanud Euroopa Liidus

Euroopa ettevõtted kipuvad sõltuma panga rahastamisest rohkem kui nende partnerid Ameerika Ühendriikides ja Aasias, kus on suurem riskikapitaliturg. Sellest tulenevalt ostavad Euroopa idufirmasid sageli USA investorid. Euroopa kapitaliturgudel puudub ka USA turgude sügavus, sest need on riiklikud ja seetõttu suhteliselt piiratud ulatusega.

Kapitaliturgude liidule anti viimane tõuge Euroopa Komisjoni algatusega 2020. aastal. 2023. aasta märtsis Brüsselis toimunud Euroopa tippkohtumisel kutsusid ELi valitsusjuhid üles suurendama kollektiivseid jõupingutusi, kaasates poliitikakujundajaid ja turuosalisi üle ELi, et arendada kapitaliturgude liitu. 2024. aasta oktoobris said ELi rahandusministrid Euroopa Investeeringuspangalt ettepanekud kapitaliturgude liidu tõhustamise kohta.

President Nadia Calviño on rääkinud mitmest viisist, kuidas Euroopa Investeeringuspank võiks anda osa ehitusplokkidest kapitaliturgude liidule, et „ideed, mis sünnivad Euroopa Liidus, jääksid Euroopa Liitu“. Üks neist ideedest on väärtpaberistamisplatvorm, mis võimaldaks rohkem standardseid tehinguid, et kaasata väiksemaid panku ja vabastades nende kapitali omakorda laenude andmiseks VKEdele.

Ajakulu

Standardiseerimine oleks oluline, sest kohandatud väärtpaberistamistingute tegemine on keeruline ja aeganõudev.

Juulis sõlmis Euroopa Investeeringuspank lepingu suure Prantsuse panganduskontserniga BPCE. Euroopa Investeeringuspank ja Euroopa Investeeringufond ostsid kõrgema järgu võlakirju – pank tegi 750 miljoni euro suuruse investeeringu ja fond investeeris 50 miljonit eurot. Vastutasuks nõustus BPCE kolme aasta jooksul andma uusi laene kaks korda suuremas summas. Euroopa Investeeringuspanga jaoks on Prantsusmaal esmatähtis suunata uued laenud innovatsioonisektori väikeettevõtetele, sealhulgas tervisetehnoloogiatele. „Seda tahame kindlasti rohkem teha,“ ütles tehinguga tegelenud Euroopa Investeeringuspanga laenuametnik Nicolas Mardam-Bey. „Kapitaliturgude liit peaks lõdvendama regulatsioone, et lubada rohkem emiteerida.“

“**Euroopa Investeeringuspanga tegevuse ulatus tagab majandusliku tõhususe.**”

Kuni kapitaliturgude liit areneb, hõlbustab Euroopa Investeeringuspanga osalus iseenesest tehinguid, mida midugi ei pruugiks toimudagi. „Euroopa Investeeringuspanga tegevuse ulatus tagab majandusliku tõhususe,“ ütleb BPCE investeeringuspanganduse üksuse Natixis juhtiv ekspert Jean-Philippe Foeillet. „Need tehingud on nõudlikud nii ressursside, aja kui ka infotehnoloogia mõttes, seega saavad need kasu mastaabisäästust, mis muudab nende haldamise elujõulisemaks.“

Arvestades Euroopa Investeeringuspanga tehingu mastaapi, teab Foeillet, et suudab ka teised investoriid samasse struktuuri kaasata.

Struktuurid, mis võiksid olla platvormid

BPCE tehingu jaoks välja töötatud struktuur on tüüpilisest väärtpaberistamisest isegi keerukam ja ka uuenduslikum.

Enamik väärtpaberistamistinguid põhinevad kindla perioodi jooksul moodustatud aluseks olevate laenude kogumil. BPCE tehing võimaldab Prantsusmaa pangal perioodiliselt asendada aluseks olevaid laene uute laenudega. Pank saaks tõhusalt säilitada sama struktuuri ja hoida seda töös aastakümneid, kaua aega pärast esimeste aluseks olevate laenude tagastamist. „Nii on see sarnasem sellisele väärtpaberistamisplatvormile, mille Euroopa Investeeringuspank võib luua kapitaliturgude liidule antava tagatise osana,“ ütles Euroopa Investeeringufondi struktureeritud rahanduse juht Jesper Skoglund, kes töötas BPCE tehinguga. „Tahame jätkata selliste väärtpaberistamise instrumentide kasutusele võtmist, et soodustada uusi laene,“ ütles ta. „See loob Euroopas aktiivsema väärtpaberistamisturu ja elavdab laenamist reaalmajandusele.“

Tehnoloogiatšempionid

Euroopa Investeerimisfond on ka Euroopa Investeerimispanka Grupi teise kapitaliturgude liidu algatuse taga, mis on ka omaette tõhus investeerimisplatvorm.

Algatuse „European Tech Champions“ eesmärk on täita auk Euroopa riskikapitaliturul, et võtta kasutusse avalikud ja erasektori ressursid. See on vajalik seetõttu, et enamikku Euroopa süvatehnoloogia ettevõtteid rahastavad välisinvestorid. Üksnes väikest osa rahastavad Euroopa investorid ja kapitaliturgudelt ei tule peaaegu mingit rahastust.

Euroopa Investeerimisfond moodustab suure osa Euroopas paiknevast riskikapitalist, mida investeeritakse fondidesse, mis omakorda investeerivad idufirmadesse ja kasvuettevõtetesse. Seda teeb ka algatus Tech Champions Initiative 2.0 – kuid see võtab sihikule ka näiteks Euroopa pensionifondide ja kindlustusseltside suurte ressursside kasutuselevõtmise, mille Tech Champions saab investeerimisvahendi kaudu. Sellised investorid ei pea tavaliselt riskikapitali seda aega ja ressursse väärivaks, mis kulub suhteliselt väikeste riskikapitaliinvesteeringute tegemiseks; Tech Champions Initiative 2.0 annab neile võimaluse teha suurem investeering vahendi kaudu, mis annab neile juurdepääsu mitmekesistatud Euroopa riskikapitaliportfellile ühekorraga. „Kui investorid hakkavad end varaklassiga kurssi viima, tekib neil rohkem indu märkimisväärseid ressursse panustada,“ ütles Euroopa Investeerimisfondi struktureerimiseksperit Adrian Zambrano.

Euroopa riskikapitaliturg saab Tech Champions Initiative'ist topelttõuke. Esimesena tulevad turule investorid nagu pensionifondid, mis investeerivad Tech Championsi platvormile. Teiseks võimaldab järgnev riskikapitalifondidesse investeerimise kasv suuremal osal fondidest saavutada neile seatud rahakogumise eesmärged ning seeläbi suurendada idufirmadele ja kasvuettevõtetele kättesaadavat rahastust. „Me püüame avada Euroopa investoritele ligipääsu sellele varaklassile,“ ütles Zambrano. „See on küll väga keeruline, aga eeldame, et see on murranguline lahendus.“

Fondi käivitamiseks on kuus ELi liikmesriiki ja Euroopa Investeerimispank investeerinud 3,7 miljardit eurot. Fond peaks avanema erainvestoritele 2025. aastal.

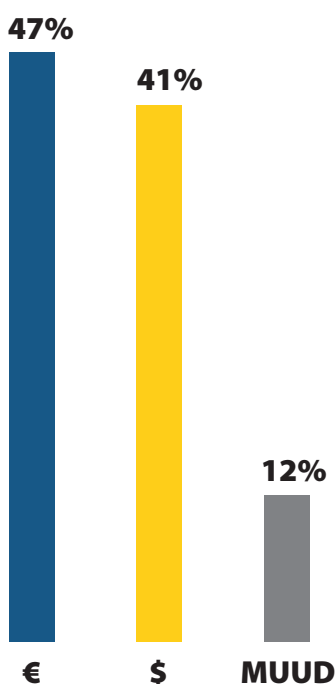
“**Eeldame, et see on murranguline lahendus.**”

KUST RAHA TULEB

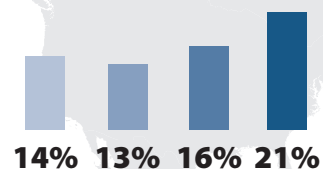
Euroopa Investeerimispank on maailma ühe suurima mitmepoolse finantsasutuse ja kliimamuutustega võitlemise rahastamise pakkujana pühendunud majanduskasvu soodustavate projektide rahastamisele, kliimameetmete toetamisele ning ühiskonna arengu edendamisele kogu Euroopas ja maailmas. Nende sihtide saavutamiseks ja laenuandmiseesmärkide täitmiseks kaasab Euroopa Investeerimispank rahvusvahelistel kapitaliturgudel pikaajalisi vahendeid võlakirju emiteerides. Need võlakirjad meelitavad ligi investoreid üle maailma.

2024. aastal kogusime 63,4 miljardit eurot, emiteerides võlakirju, sealhulgas 18,3 miljardi euro ulatuses rohe- ja kestlikkusvõlakirju, 13 erinevas vääringus. Kuigi fookuses olid euro ja USA dollar, emiteeris pank oma rahastamisallikate mitmekesistamiseks võlakirju ka teistes vääringutes, näiteks Austraalia dollar, Šveitsi frank, Egiptuse nael, naelsterling, Hongkongi dollar, India ruupia, Mehhiko peeso, Norra kroon, Poola zlott, Rootsi kroon ja Lõuna-Aafrika rand.

EMISSIONID VÄÄRINGUTE KAUPA

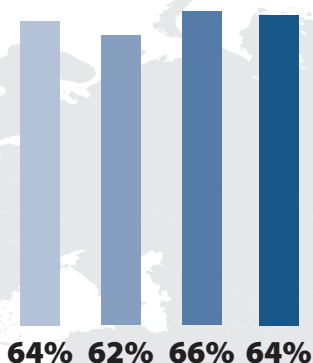
AMEERIKA RIIGID

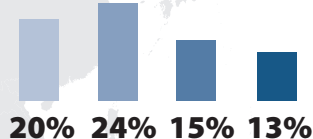
Nende emissioonide investorid on valdavalt eurooplased, kelle osakaal on ligikaudu kaks kolmandikku koguinvesteeringust. Ülejäänud kolmandiku panustavad Aasia, Ameerika riikide ning Lähis-Ida ja Aafrika investorid, mis näitab Euroopa Investeeringuspanga ülemaailmset tuntust.

Kapitaliturgude innovatsiooni eestvedajana on Euroopa Investeeringuspank jätkusuutliku rahastamise ja digimuutuste eesotsas. 2024. aastal ületasime 100 miljardi euro tähise roheliste ja kestlike võlakirjade emissioonil pärast esimese rohelise võlakirja emiteerimist 2007. aastal. Need võlakirjad on mõeldud keskkonna- ja sotsiaalprojektide rahastamiseks. Meie viimased teedrajavad jõupingutused viivad mitme digitaalse võlakirja emiteerimiseni. Tugevdasime 2024. aastal oma juhtpositsiooni digitaalses innovatsioonis, osaledes eurosüsteemi uuringus, mis käsitleb uusi tehnoloogiaid rahastamise hulgitehingute arveldamiseks keskpangarahas.

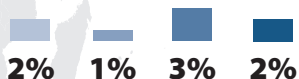
EUROOPA

AASIA

LÄHIS-IDA JA AAFRIKA

■ 2021 ■ 2022 ■ 2023 ■ 2024

JUHTIMINE

EIP on ELi organ, mis on vastutav liikmesriikide ees, ja pank, mis järgib otsuste tegemisel, juhtimisel ja kontrollimisel parimat pangandustava.

Juhatajate nõukogusse kuuluvad kõigi 27 ELi liikmesriigi valitsuse ministrid, tavaliselt rahandusministrid. Juhatajate nõukogu liikmed määravad kindlaks panga laenupoliitika suunised ja kiidavad kord aastas heaks raamatupidamise aastaaruande. Nõukogu otsustab kapitali suurendamised ja panga osalemise rahastamistingutes väljaspool Euroopa Liitu. Juhatajate nõukogu nimetab ametisse ka direktorite nõukogu, halduskomitee ja auditikomisjoni.

Direktorite nõukogu teeb otsuseid laenude ja vahendite hankimise kavade kohta ning muudes rahastamisküsimustes. Nõukogu tuleb kokku kord kuus, et tagada panga juhtimine kooskõlas ELi aluslepingutega, panga põhikirjaga ja juhatajate nõukogu antud üldsuunistega. Direktorite nõukogusse kuulub 28 liiget, kellest nimetab iga liikmesriik ametisse ühe ja Euroopa Komisjon samuti ühe. Nõukogul on ka 31 asendusliiget. Direktorite nõukogu erialaste ekspertteadmiste täiendamiseks on koopteeritud kuus eksperti, kes osalevad nõukogu koosolekutel hääleõiguseta nõustajatena. Otsuseid tehakse häälteenamusega, mis esindab vähemalt 50% liikmesriikide märgitud kapitalist ja ühte kolmandikku hääleõiguslikest nõukogu liikmetest, kui põhikirjas ei ole sätestatud teisiti. Direktorite nõukogu esimees on president, kes tegutseb hääleõiguseta.

Halduskomitee on panga alaline otsustusorgan. Halduskomitee vastutab panga jooksva tegevuse eest, valmistab ette direktorite nõukogu otsuseid ja tagab nende rakendamise. Komitee koguneb kord nädalas. Halduskomitee töötab panga presidendi alluvuses ja direktorite nõukogu järelevalve all. Ülejäänud kaheksa liiget on EIP asepresidendid. Komitee liikmed nimetatakse ametisse kuueks aastaks ametiaja pikendamise võimalusega ning nad vastutavad ainult panga ees.

Lisaks on pangal sõltumatu auditikomisjon, mis allub otse juhatajate nõukogule. Ta vastutab EIP ja EIP Grupi aruannete auditi, EIP tegevuse iga-aastase kontrollimise ning EIP raamatupidamise nõuetekohasuse eest, samuti selle kontrollimise eest, kas panga tegevus vastab parimale pangandustavale. Auditikomisjoni aastaaruanne majandusaasta kohta esitatakse juhatajate nõukogule koos halduskomitee vastusega. Auditikomisjonil on kuus liiget, kes nimetatakse ametisse kuueks järjestikuseks majandusaastaks ilma ametiaja pikendamiseta. Lisaks võib juhatajate nõukogu määrata kolm vaatlajat, kes toetavad komiteed konkreetsete ülesannete täitmisel.

GRUPI TEGEVUSKAVA 2025–2027 OLULISIMAD PUNKTID

- **Äritegevuse kasv ja konkurentsivõime**
- **Kõrgema riskiga riskilaenude investeringud**
- **Teadus- ja arendustegevus murranguliste tehnoloogiate alal**
- **Taastuenergia ja jätkusuutlik taristu**
- **Julgeolek ja kaitse**

2025.–2027. aastal oodatakse keskendumist kaugeleulatavatele tehnoloogilistele muutustele, kliimamuutuste kasvavatele kuludele ning nõudlusele suuremateks investeringuteks kaitse, eluasemetesse ja ülemaailmsesse vajadustesse.

Meie sõlmitud tehingute kogusumma peaks 2025. aastal suurenema umbes 95 miljardi euroni.

Panga kliimameetmete ja keskkonnakestlikkuse rahastus on 2025. aastal jätkuvalt üle 50%. Tõhustame äritegevuse kasvu ja konkurentsivõime toetamist ning investeerime samal ajal rohkem raha kõrgema riskiga kapitali- ja riskilaenuprojektidesse.

2025. aastal toetab meie töö Euroopas selliseid sektoreid nagu taastuenergia ja jätkusuutlik taristu, energiavõrgud ja võrkudevahelised ühendused, parem autotootmine, rohkem rohelist vesinikku ja salvestamist ning vähendatud süsinikuheide rasketööstuses.

Toetame uut programmi „Strategic TechEU“ teadusuuringute, digitaliseerimise ja tehnoloogia rahastamise suurendamiseks. Suurendame investeringuid uutesse tehnoloogiatesse, näiteks kvantarvutus, tehisintellekt, biotehnoloogia ja terviseteadused.

EIP Grupp tõhustab julgeoleku- ja kaitsetööstusele antavat abi. Partnerluslepingud on juba sõlmitud NATO Innovatsioonifondi ja Euroopa Kaitseagentuuriga.

Laiendame taskukohaste eluasemete osas rahalist toetust ja nõustamist, eriti noorematele põlvkondadele. Paneme suuremat rõhku kolmele valdkonnale: uute ehitustehnoloogiate uuringud, vanemate eluruumide energiatõhusus ja uute taskukohaste eluasemete ehitus.

Eeldame, et 2025. aastal pakume uusi algatusi kapitaliturgude liidu tugevdamiseks. Esitame ettepanekud jõulisemate roheliste ja digitaalsete võlakirjaturgude kohta, et aidata Euroopa ettevõtetel saada rohkem riigi- ja erarahastust. Euroopa Investeerimisfondil on riskikapitali sektori juhtimisel võtmeroll.

EIP Global keskendub sellistele sektoritele nagu veevarustus, väikeettevõtted ja energiatõhusus. Toetame jätkuvalt Ukrainat ja Euroopa Liidu laienemist idasuunas. Vahemere piirkond ja Sahara-tagune Aafrika jäävad meie globaalse töö peamisteks sihtkohtadeks.

Ühtlasi jätkab EIP Grupp protsesside lihtsustamist, et pakkuda Euroopa konkurentsivõime toetamiseks kiiremat rahalist toetust ja nõustamist. Esitame ambitsioonikad ettepanekud rahastamiskokkulepete lihtsustamiseks, aruandlusnõuete vähendamiseks ja bürokraatia kärpimiseks.

Euroopa Investeerimispanga peamised prioriteetid
Lugege rohkem **siit**

PRIORITEEDID ÕITSENGU JAOKS

